

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Ettevõtluse osakond

Aune Seil

**FINANTSANALÜÜSI TÖÖVAHENDI
KOOSTAMINE REVAL AUTO ESINDUSED OÜ
NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Margus Kõomägi MA

Pärnu 2016

Soovitan suunata kaitsmisele

(juhendaja allkiri)

.....

(kaasjuhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud "...." a.

TÜ Pärnu kolledži osakonna juhataja

.....

(osakonna juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	5
1. Finantsanalüüsi teoreetiline käsitlus väike- ja keskmistes ettevõtetes	8
1.1. Finantsaruandlus ja selle analüüs	8
1.2. Finantsanalüüs praktikas	15
1.3. Finantsanalüüsi metoodika.....	23
1.4. Finantsanalüüsiks vajamineva töövahendi modelleerimise alused	31
2. Finantsanalüüsi töövahendi rakendamine Reval Auto Esindused OÜ näitel.....	34
2.1. Ettevõtte tutvustus	34
2.2. Finantsanalüüsi töövahendi väljatöötamine ja selle rakendamine vertikaal- ja horisontaalanalüüsil.....	37
2.3. Finantssuhtarvude analüüs	44
2.4. Autori ettepanekud ja järeldused töövahendi praktiseerimisel	52
Kokkuvõte	56
Viidatud allikad.....	59
Lisad.....	63
Lisa 1. RAE bilanss 2010-2014.a.....	63
Lisa 2. RAE kasumiaruanne 2010-2014.a.....	64
Lisa 3. RAE rahavoogude aruanne 2010-2014.a.	65
Lisa 4. RAE bilansi horisontaalanalüüs baasaastata 2010-2014.a.	66
Lisa 5. RAE kasumiaruande horisontaalanalüüs baasaastata 2010-2014.a.....	67
Lisa 6. RAE bilansi vertikaalanalüüs 2010-2014.a.	68
Lisa 7. RAE kasumiaruande vertikaalanalüüs 2010-2014.a.	69
Lisa 8. RAE suhtarvude analüüs 2010-2014.a.	70
Lisa 9. Ettevõtete asendikeskmised ja RAE suhtarvud 2010-2014.a.....	71
Lisa 10. Likviidsus ning maksevõime ja kapitalstruktuuri suhtarvud	72
Lisa 11. Efektivsussuhtarvud	73
Lisa 12. Rentaabluse ja omakapitali kasutamise analüüsi suhtarvud.....	74

Lisa 13. Du-Pont analüüs	75
<i>Summary</i>	76

SISSEJUHATUS

Väike- ja keskmised ettevõtted moodustavad enamuse aktiivselt tegutsevatest firmadest igas riigis, seega on neil märkimisväärne mõju majanduse arengule. Sageli on aga väike- ja keskmised ettevõtted kõikvõimalike väliste mõjutegurite suhtes ka vastuvõtlikumad. Pidevalt muutuvas majanduskeskkonnas peavad ettevõtjad tegema õigeid otsuseid ja valikuid – milliseid kaupu, teenuseid müüa, mida toota, kellele müüa ja mis hinnaga. Õigemaid otsuseid ja valikuid saab langetada kui tuginetakse reaalsele andmetele. Eriti väike- ja keskmistel ettevõtjatel on piiratud aeg ja rahalised võimalused, mistõttu finantside planeerimine ja analüüs aitaksid nendega ratsionaalsemalt toime tulla.

Ettevõtetes on vaja tagada raha piisavus nii lühemas kui kaugemas perspektiivis, selleks on vaja juhtida käibekapitali, teha investeerimis- ja finantseerimisotsuseid ning tegeleda finantsanalüüsi ja prognoosimisega. Eeltoodud tegevuste toimimiseks on vaja finantsinformatsiooni, mida rakendada finantsanalüüsi meetodikas. Finantsotsuste tegemisel on oluline roll majandustegevuse analüüsimisel, selleks võib kasutada mitmeid lihtsamaid ja tõhusamaid meetodeid, millest ka erinevad ettevõtte sisemised- ja välised huvigrupid paremini aru saaksid. Harvad ei ole olukorrad, kus täidetakse ainult seadusega sätestatud aruandekohustust korra aastas või majandusaasta aruandes kajastatakse ainult finantsuhtarvude miinimumnõuded. Paljud firmad ei analüüsi üldse oma finantsnäitajaid, see võib olla ka üheks põhjuseks, miks peaaegu pooled ettevõtted ei pea vastu üle viie aasta.

Antud töö on aktuaalne kuna väike- ja keskmised ettevõtted tegelevad vähe finantsnäitajate analüüsimisega või ei tee seda üldse. Reval Auto Esindused OÜ on käesolevaks hetkeks töötanud kuus majandusaastat järjest ja finantsaruandeid analüüsinud pole. Finantsaruandluse analüüsi läbiviimiseks on optimaalne viis majandusaastat, mõistlik on seda teha just praegu kui kõik viis aastaaruannet on olemas

ja kuues valmib lähiajal. Töö autori arvates võiks suur abi olla finantsanalüüsi töövahendil, kuhu vajalikud finantsnäitajad sisestades, saaks parema ülevaate ettevõtte rahalisest olukorrast, hõlbustades ettevõtte tegevuse majandusanalüüsi.

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on välja töötada finantsanalüüsiks töövahend Reval Auto Esindused OÜ näitel, teostada selle põhjal finantsanalüüs ning teha ettepanekuid ja järeldusi mudeli rakendamisel. Antud ettevõttes ei ole kunagi analüüsitud finantsaruandeid, samuti puudub ettevõttel finantsjuht, seega aitaks finantsanalüüsi töövahend ettevõttel operatiivsemalt analüüsiga toime tulla ja juhtimiseks õigemaid otsuseid teha.

Uurimisülesanded:

- kirjeldada erialase kirjanduse põhjal finantsaruandluse analüüsi ja selle allikaid ning finantsnäitajate usaldusväärst;
- anda ülevaade uuringutest väike- ja keskmiste ettevõtete finantsanalüüsi kasutamise praktikast;
- anda ülevaade finantsanalüüsi enamkasutatavatest meetoditest;
- tutvustada töövahendi koostamist finantsanalüüsi teostamiseks;
- kontrollida mudeli töötamist ja selle kasulikkust Reval Auto Esindused OÜ 2010–2014 majandusaasta aruannete andmete põhjal.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas tuginetakse ettevõtjaliku ja väikeettevõtte ning äriahanduse erialasele eesti- ja inglisekeelsele kirjandusele. Materjali otsitakse erialastest raamatutest, teadusartiklitest ja elektroonsetest allikatest.

Bakalaureusetöö empiirilises osas on peamiseks uurimismeetodiks kvantitatiivne meetod, kasutatakse dokumentide ja statistiliste andmete analüüsi väljatöötatud mudeli peal. Autor kasutab töös Reval Auto Esindused OÜ majandusaasta aruannetes sisalduvaid andmeid, mis pärit ettevõtte dokumentatsioonist. Lõppväljundiks on finantsanalüüsi töövahendi abil saada ülevaade ettevõtte rahanduslikust olukorrast ja tegevustulemustest ning olla oluliseks juhtimisvahendiks planeerimisel ja ettevõtte tegevuse hindamisel.

Töö koosneb kahest peatükist ja nende neljast alapeatükist. Esimeses osas on selgitatud finantsanalüüsi teoreetilist käsitlust väike- ja keskmiste ettevõtete vajadustest lähtuvalt. Antakse ülevaade finantsanalüüsist ja selleks vajaminevatest aruannetest. Lisaks uuritakse väike- ja keskmiste ettevõtete praktilist finantsanalüüsi kasutamist. Antakse ülevaade finantsanalüüsi enimkasutatavatest meetoditest ja töövahendi loomiseks vajalikest modelleerimise alustest. Töö teises osas tutvustatakse osäühingut Reval Auto Esindused OÜ ja töötatakse välja töövahend tuginedes finantsanalüüsi metoodikale, seejärel rakendatakse väljatöötatud töövahendit sama ettevõtte näitajate põhjal, tehakse järeldusi ning ettepanekuid mudeli praktiseerimisel.

1. FINANTSANALÜÜSI TEOREETILINE KÄSITLUS VÄIKE- JA KESKMISTES ETTEVÕTETES

1.1. Finantsaruandlus ja selle analüüs

Antud alapeatükis annab töö autor ülevaate, mis on finantsaruandluse analüüs, millist majanduslikku informatsiooni kasutatakse ja mis eesmärgil.

Finantsaruandluse analüüs hindab ettevõtte möödunud, käesolevat ja tulevikus oodatavat rahanduslikku olukorda ja tegevustulemusi. Mitme järjestikuse perioodi finantsaruandeid lugedes, erinevaid finantsanalüüsi meetodeid kasutades ja tulemusi õigesti tõlgendades, on võimalik avastada ettevõtte finantsseisundis probleeme tekitavaid kitsaskohti ja eeliseid, millest tulu saada. (Udras, 2006, lk 5)

Rahvusvaheliselt kasutatav termin analüüs pärineb kreeka keelsest sõnast *analysis*, mis tähendab lahutamist, liigendamist (Alver & Reinberg, 2002, lk 296). Analüüsi all mõistetakse kui millegi eritlemist, osadeks lahutamist, kus komponentide jaotamise eesmärgiks on sisemiste seoste väljatoomine ja tervikpildi mõtestamine (Rünkla, 2003, lk 19). Majandusanalüüs uurib majandusüksuses ilmnevat majanduslikke nähtusi üksikasjalikumalt, et selgitada missugused tegurid avaldavad neile mõju. Majandusanalüüs uurib eelkõige põhjuslikke seoseid. Ettevõtte majandusanalüüsi üheks osaks ongi finantsaruannete analüüs. (Alver & Reinberg, 2002, lk 297).

Äriraanduses eristatakse erinevaid ettevõtte rahanduse allharusid. Kõomägi toob oma artiklis ära Virtaneni (1996) ettevõtte rahanduse liikide käsitlusviisi. (Kõomägi, 2003, lk 94):

- R & D (uurimis- ja arendustegevus) rahandus;
- ettevõtlusrahandus või ettevõtjalik rahandus;
- väikeettevõtte rahandus;

- korporatsioonide rahandus.

R&D rahandusele on iseloomulik kõrge risk ja määramatus, suur kreatiivsus ja innovaativsus. Tegu on väikeettevõttega, kellel on vähe omandatud juhtimisoskusi ja äriteavet. Väikeettevõtte rahandust iseloomustab väike risk ja määramatus, juhul kui omanike ring ei muutu ja huvi kasvuks puudub. Korporatsioonide rahanduse puhul on valdavalt tegu börsiettevõtte rahandustöö korraldamisega, selleks on palgatud tippspetsialistid, kes rakendavad üldtuntud mudeleid ja proovivad rahandusprotsessi optimeerida. Ettevõtlusrahanduses lähtutakse sellest, et ühelt poolt on tegemist suure riski ja määramatusega ning innovaativusega ning teiselt poolt ulatusliku ärioskusteabe ja suure ettevõttega. Tegemist on suuremate ja keskmiste börsil mitteolevate ettevõtete rahandusega, mis iseloomustab antud töö empiirilises osas käsitletud ettevõtet. (Kõomägi, 2003, lk 94–95)

Ettevõtte rahanduses on omavahel seotud kolm teemat (Järve & Veisson, 2003, lk 2):

- finantsturud ja institutsioonid, mis käsitlevad raha- ja kapitali turgude ning finantsinstitutsioonide põhimõtteid;
- investeeringud, mis uurivad peamiselt era- ja institutsionaalsete investorite investeerimisotsuseid;
- finantsjuhtimine, mis juhib ettevõtte rahalisi ressursse ja riske.

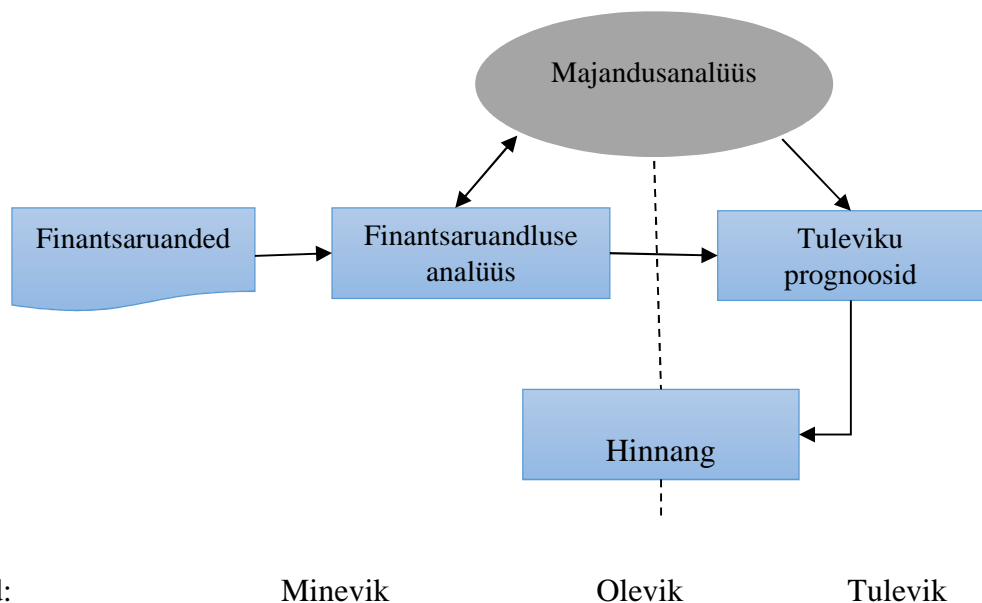
Ärirahandust ehk ettevõtte rahandust nimetatakse ka finantsjuhtimiseks. Finantsjuhtimine kindlustab ettevõtet rahaliste ressurssidega, suunab ja kasutab neid ratsionaalselt. (Tearu & Krumm, 2005, lk 7) Rahandusteoorias on ettevõtte kõrgeim eesmärk tema omanike rikkuse maksimeerimine, mis on tähtsam kui kasumi maksimeerimine kuna viimane ei ole rahaline ega arvesta riski-tulu kompromissi (Kõomägi, 2006, lk 18). Ettevõtte eesmärkide saavutamise vahenditeks on finantsanalüüs, finantsplaneerimine ja finantskontroll (Tearu & Krumm, 2005, lk 15).

Finantsanalüüsi eesmärgiks on anda hinnang ettevõtte finantsolukorrale (Karu & Zirnask, 2001, lk 214). Finantsanalüüs on üks majandusarvestuse süsteemi koostisosadest. Majandusarvestus on majandusinfo kogumine, selle töötlemine ja analüüs. Majandusarvestust tuleb vaadelda süsteemina, mille koostisosadeks on

juhtimise arvestus, finantsarvestus, audiitorikontroll, finantsanalüüs, kuluarvestus ja maksuarvestus. (Alver, L. & Alver, J. 2009, lk 61–62) Andmeid kasutatakse firma sisemiseks juhtimiseks ning ettevõtte majandustegevusest huvitatud välisorganisatsioonidele ja isikutele tõepärase pildi saamiseks (Rünkla, 2003, lk 37).

Majandussüsteem on kasvanud selle algusest peale tohutult ja raamatupidamine on muutunud palju keerukamaks. Algne põhjus finantsaruannete vajaduseks kehtib endiselt - investorid vajavad raamatupidamise infot, et teha majanduslikult õigeid otsuseid, juhid vajavad ettevõtte juhtimises ja maksustajad vajavad maksude määramiseks. (Brigham, 1995, lk 33)

Soffer (2003, lk 14) uuris finantstegevuse analüüsi nelja etappi: majandusanalüüsi, finantsaruandluse analüüsi, tuleviku prognoosi ja hinnangu andmist. Joonisel 1 on näha nende faaside omavahelisi seoseid mingil ajahetkel.

Joonis 1. Ettevõtte finantstegevuse analüüsi protsess (Soffer, 2003, lk 14. autori kohandatud)

Kõikide etappide läbimisel ei pea järgima kindlat jada, näiteks finantsaruandluse analüüsi ja majandusanalüüsi saab teha endale sobival ajahetkel. Majandusanalüüsi

faasis püütakse aru saada peamistest firma äri mõjutavatest teguritest. Analüüsimisfaasis peab firma sisekeskkonda – ettevõtte missiooni, toodete - teenuste hinda, turundus- ja müügi-strateegiaid, tootmist, teadus- ja arengutegevust, jaotusprotsessi, varalist seisundit ning inimressursi probleeme. Et kõiki eelpool nimetatut teha, on vaja koguda analüüsiks palju kasulikku informatsiooni. (Soffer, 2003, lk 14)

Edukas majandusanalüüs toetub analüüsile ja võimele aru saada kõikidest ettevõtet mõjutavatest sise- ja väliskeskonna teguritest. Finantsaruandluse analüüsi faasis kasutatakse eelmiste perioodide andmeid, kus uuritakse kasumlikkust, kasvu ja ressursi vajadusi, et aru saada firma äri dünaamikast ja tuleviku suundadest. Peamiseks aruandeks finantsaruandluse analüüsis on raamatupidamise aastaaruanne. (Samas, lk 15)

Finantsaruandluse analüüsi fookuses on üks või rohkem elemente ettevõtte finantsstaatuses e. rahalisest seisundist või põhitegevuse kasumist (äri kasumist). Wild, Subramanyam ja Halsey (2003, lk 626) toovad välja finantsaruandluse analüüsi alusvundamendi kuus valdkonda:

- lühiajaline likviidsus;
- kapitali struktuur ja maksevõime;
- investeeritud kapitali tootlikkus;
- varade käibekordaja;
- tegevustulustus ja kasumlikkus;
- prognoosimine ja hindamine.

Loomulikult tuleb majandusanalüüsis fookuseerida põhitähelepanu ettevõtte finantsseisundile. See jätkub ka finantsaruande analüüsi faasis, kus uuritakse firma arvestusmeetodeid ja valikuid, varusid ja kapitali struktuuri, rentaablust, rahavoogude ja investeringute prioriteete. Oluline on aru saada ja mõista, kuidas väliskeskond mõjutab firmat, analüüsides nii tööstusharu, konkurente kui kliente. Edukas majandusanalüüs võimaldab mõista nii sise- kui väliskeskonna mõju äriks. (Soffer, 2003, lk 15)

Wild, Subramanyam ja Halsey (2003, lk 13) liigitavad finantsanalüüsi kolmeks suuremaks valdkonnaks – tasuvuse analüüsiks, riski analüüsiks ning ettevõtte

finantsanalüüsiks. Finantsanalüüs kasutab analüüsiks finantsaruandeid, et hinnata ettevõtte finantsseisundit ja tulemuslikkust ning prognoosida tuleviku majandustulemusi. Keskendudes finantsanalüüsile on võimalik saada vastuseid paljudele ettevõtte tulevikku suunatud küsimustele, näiteks kas firmal on piisavalt ressursse, et olla edukas ja ka kasvada? Kas tal on ressursse, et investeerida? Mis on kasumlikkuse allikad? Kui suur on firma rentaablus tulevikus? Teine osa küsimustest hindab firma tulemuslikkust, et seeläbi realiseerida rahalisi plaane. Näiteks kui tugev on ettevõtte rahaline positsioon? Kui kasumlik on ettevõtte? Kas kasum saavutas loodetud tulemuse? See hõlmab analüüsi, miks ettevõtte oleks vastanud (või isegi ületanud) ootustele. (Wild jt., 2003, lk 13)

Erinevatest aruannete variantidest, mida omanikele väljastatakse on kõige olulisem aastaaruanne (*annual report*). Sellest aruandest saab kahte tüüpi informatsiooni. Esiteks mitteformaalne sõnaline osa, kus juhatuse esimees kirjeldab hetkeolukorda ja tuleviku perspektiive. Teiseks aastaaruande neli peamist finantsaruannet – bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne ja jaotamata kasumi aruanne. Kõik need aruanded koos annavad ülevaate majandustegevuses toimunud tehingutest ja finantsolukorrast. Detailsed andmed esitatakse kahe viimase aasta kohta, kuid kokkuvõtteid peamistest näitajatest on vaja teha pikema perioodi kohta. (Brigham & Houston, 2007, lk 67)

Brigham ja Houston (2007, lk 67) peavad võrdselt tähtsaks nii kvantitatiivset kui sõnalist aastaaruande informatsiooni. Finantsaruanded näitavad mis tegelikult juhtus puhaskasumi ja dividendidega viimastel aastatel, samas sõnaline osa püüab selgitada firma viimase aasta tegevustulemusi ning uusi arenguid ja nende mõju ettevõtte tulevikule. (Samas, lk 67)

Finantsarvestuse eesmärk on tagada infotarbijatele finantsaruannete kaudu infot ettevõttest ja tema majandustegevusest (Alver & Alver, 2009, lk 74). Raamatupidamine on finantsarvestuse osa ja tegeleb raamatupidamise kannetega. Väikefirmas saab raamatupidamist ja finantsarvestust käsitleda sünonüümidena, sest majandusarvestuse mudel on lihtne. (Alver & Alver, 2009 lk 61)

Sõltuvalt tulemustest võivad tekkida täiendavad küsimused – miks firma tegevuse tulemused muutusid, mida teha kasumlikkuse suurendamiseks, miks mõni tegevusharu ei ole nii edukas, kas turupositsioon on parem kui konkurentidel? Eelpool esitatud küsimused ei ole traditsiooniline finantsanalüüs, vaid eraldiseisev analüütiline protseduur, näiteks konkurentsianalüüs või ärianalüüs. Seega saame finantsanalüüsi tehes sisendinfot teisteks analüüsideks, mis võivad kaasa tuua ettevõtte laienemise, likvideerimise või müügi. (Finantsjuhtimise, 2013)

Raamatupidamise aastaaruanne annab parima ülevaate ettevõtte majandustegevusest. Tulenevalt Eesti Vabariigis kehtivast Raamatupidamise seaduse §18 järgi peab raamatupidamise aastaaruanne õigesti ja õiglaselt kajastama raamatupidamiskohuslase finantsseisundit, majandustulemust ning rahavooge. Raamatupidamise aastaaruanne koosneb põhiaruannetest (bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne, omakapitali muutuste aruanne) ja lisadest. (Raamatupidamise seadus, 2016)

Finantsinformatsiooni alusel hinnatakse ettevõtte möödunud, käesoleva ja tuleviku finantsolukorda. Finantsinformatsiooni allikateks on lisaks aastaaruande põhiaruannetele ja lisadele tegevusaruanne, audiitori järeldusotsus (kui audiitorkontroll on kohustuslik) ja kasumijaotuse aruanne (äriühingute puhul). (Kallam jt., 2003, lk 151)

Bilanss on aruanne firma finantsolukorrast konkreetsel ajahetkel (Brigham & Houston, 2007, lk 72). Fridson ja Alvares (2002, lk 29) peavad küll bilanssi tähelepanuväärseks leiutiseks, kuid toovad ka välja selle kaks peamist puudust. Esiteks kuigi teoreetiliselt on hea teada ettevõtte varade väärtust, võivad need praktikas realiseeruda teisiti. Teiseks paljudel asjadel on väärtus ja mitteasjatundja võib käsitleda seda kui vara, mida ei tohiks kajastada bilansis. (Samas, 2002, lk 29) Brigham (1995, lk 33) peab bilansi näitajate puuduseks niinimetatud ajaloolisi andmeid, varud võivad olla rikutud, vananenud või üldse kadunud, põhivarad näiteks masinad ja ehitised võivad tegelikkuses olla kõrgema või madalama väärtusega, kui bilansis ning ostjate nõuded võivad osutada lootusetuteks. Eesti autorid Tearu ja Krumm (2005, lk 16) peavad samuti bilansi peamiseks puuduseks ajaloolisi andmeid, mis tihti ei vasta ka tegelikkusele. Bilanss on üles ehitatud likviidsuse seisukohast, Eestis esitatakse kahanemise suunas. (Kõomägi, 2006, lk 111). Bilansi aktivakirjete nimistu algab

hõlpsamini rahaks muudetavatest varadest. Üldiselt kajastab bilanss pigem minevikulisi maksumusi kui praegust väärtust. (Rünkla, 2003, lk 44)

Kasumiaruanne mõõdab majandustulemusi kindla perioodi vältel (kahe bilansi perioodi vahel). Kasumiaruandes on esindatud ettevõtte äritegevus – tulud, kulud, kasum või kahjum aruandeperioodil. (Subramanyam & Wild, 2009, lk 20). Kasumiaruanne on aruanne, mis summeerib firma tulud ja kulud majandustegevuse perioodil, kas kvartalis või aastas. Kui bilanss näitas andmeid mingil konkreetsel ajahetkel, siis kasumiaruanne näitab tegevusi mingis ajavahemikus. (Brigham & Houston, 2007, lk 74)

Kasumiaruanne tuleb valida kas lähtudes kulude olemusest (näiteks kaubad, toore, materjal, teenused; tegevuskulud; tööjõukulud jne) või kulude funktsioonist lähtuvalt (näiteks üldhalduskulud, tootmiskulud, turustuskulud jne). Kulude olemuse põhised kasumiaruannet (skeem 1) kasutavad reeglina väikeettevõtted, sest neil puudub vajadus liigendamiseks funktsioonide kaupa. (Villems, 2007, lk 77)

Rahavoogude aruanne kirjeldab põhjuseid miks muutus firma bilansis rahajääk eelmise perioodiga võrreldes (Soffer, 2003, lk 77). Tavaliselt kasutatakse rahavoogude aruande kaudset meetodit, mis algab ärikasumiga (kahjumiga) ja korrigeeritakse seda perioodi vältel toimunud mitterahaliste kulude, vara ja kohustuste, investeeringute ja finantstegevuse suurenemise ja vähenemise arvel. (Rünkla, 2003, lk 53) Rahavoogude aruanne genereerib tegelikke neto raha laekumisi ja väljamakseid kindlaksmääratud ajavahemikul (White, Sondhi ja Fried, 2003, lk 75).

Finantsanalüüsi läbiviimise etapid jagatakse kolmeks (Teearu & Krumm, 2005, lk 15):

- 1) ettevalmistav etapp – töötatakse välja eesmärgid;
- 2) näitajate arvutamine ja analüüs;
- 3) analüüsi tulemuste üldistamine, soovitude ja ettepanekute väljatöötamine firma finantsjuhtimiseks (milline seisukord on ja mida tuleks teha?).

Subramanyam ja Wild (2009, lk 28) peavad finantsanalüüsi läbiviimise viieks tähtsamaks vahendiks finantsaruannete horisontaal- ja vertikaalanalüüsi, suhtarvu analüüsi, rahavoogude analüüsi ja ettevõtte väärtuse arvutamist. White, Sondhi ja Fried (2003, lk 111–114) toovad välja finantsanalüüsi meetoditest samuti horisontaal- ja

vertikaalanalüüsi, suhtarvu analüüsi ja suhtarvud ettevõtte väärtuse arvutamiseks. Finantsaruandluse analüüsi meetodeid käsitletakse detailsemalt käesoleva töö esimese peatüki kolmandas alapeatükis.

Eelpool nimetatud finantsaruanded ja nende analüüsi meetodid võimaldavadki ettevõtetel teha otsuseid ja järeldusi firma rahaasjades. Olulist rolli omavad siin usaldusväärsed algandmed kui ka analüüsimeetodid, mida kasutatakse. Finantsanalüüsi väärtus seisneb tehtud järeldustes. Tulemusi võib võrrelda: möödunud perioodiga, eelarvega, konkurentidega ja tegevusala keskmiste näitajatega. Saame teada, mis on ettevõtte tugevad, mis nõrgad küljed, kuidas tugevusi paremini ära kasutada ja nõrkustest vabaneda või neid vähendada. Finantsanalüüsi väärtus seisneb tehtud järeldustes, mida on võimalik rakendada firma edaspidistes tegevustes.

1.2. Finantsanalüüs praktikas

Antud alapeatükis püütakse läbiviidud uuringute põhjal leida, kui palju väike- ja keskmised ettevõtted analüüsivad oma finantsaruandeid ja kas see on vajalik. Lisaks uurida põhjusi, mis võiksid analüüsi takistada.

Väike- ja keskmistel ettevõtetel (edaspidi VKE) on väga oluline osa iga riigi majanduses kuna moodustavad enamuse aktiivsetest ettevõtetest. Tavaliselt koostavad VKE finantsaruandeid välistele kasutajatele, et oleksid täidetud seadustes sätestatud nõuded. Sisemistele kasutajatele seevastu vähem, seega võib järeldada, et finantsaruandeid ei kasutata piisavalt otsustus- ja juhtimisprotsessis. Ettevõtte sisemistele huvigruppidele finantsseisundi selgitamine aitaks kindlasti kaasa tulemuslikkusele ja oleks eelduseks firma edaspidisele kasvule ja arengule. Ettearvamatu ettevõtluskeskkond muudab ärijuhtimise veelgi keerulisemaks, siin on VKE-te eeliseks kergemini kohaneda ja võimalus olla paindlikumad väljakutsetele kui keerulisema struktuuriga firmadel. (Žager jt., 2012, lk 373) Samuti on eeliseks suurte ettevõtete ees kiirus, millega VKE saavad ellu viia muutusi, sest otsustusprotsessis osaleb vähem inimesi (Heady, Maples & Greco, 2005, lk 04.2). Seega tuleks rõhku panna finantsanalüüsile, mille peamisi vahendeid ja tehnikaid on lihtne rakendada ka VKE-s. (Žager jt., 2012, lk 373)

Alates 2016 aastast muudeti kriteeriume mikro-, väike- ja keskmiste ettevõtete grupeerimisel. Järgmises tabelis VKE-te liigitamine alates 01.01.2016.a. nii Eestis kui Euroopa Liidus.

Tabel 1. VKE-te liigitamine suuruse järgi Euroopa Liidus ja Eestis

Näitaja	Mikro		Väike		Keskmine	
	EL	EE	EL	EE	EL	EE
Bilansimaht (miljonites eurodes)	2	0,175	10	4	43	20
Müügitulu (miljonites eurodes)	2	-	10	8	50	40
Keskmine töötajate arv aruandeaastal	<10	-	<50	<50	<250	<250
mitte käibemaksukohuslane	-	jah	-	-	-	-
Kohustised ei ole suuremad kui omakapital	-	jah	-	-	-	-
Üks osanik peab olema ka juhatuse liige	-	jah	-	-	-	-

Allikas: EVEA 2016 (autori koostatud)

2016 aastast kehtima hakanud muudetud Raamatupidamise seadus, tõi muudatused majandusaasta aruannete koostamises VKE-tele (vt tabel 2). VKE-te klassifitseerimisel võib olla ainult üks kriteerium ületatud. Mikroettevõtte lähtub ainult bilansimahu suurusest ja lisaks kolmest eeldusest - ei tohi olla käibemaksukohustuslane, kohustised ei ole suuremad kui omakapital ja vähemalt üks osanik peab olema juhatuse liige. (Raamatupidamise seadus 2016). Mikroettevõtetel on võimalus esitada vähe informatiivseid aruandeid, mis võib saada takistuseks nii statistiliste andmete kogumisel kui ka välistele huvigruppidele analüüsiks vajalike andmete kättesaadavusel.

Tabel 2. Eesti ettevõtetele (va suured ettevõtted) kehtestatud majandusaasta aruande koostamise nõuded Eestis.

Ettevõtte kategooria	Majandusaasta aruande koostamine
Mikroettevõtte	bilanss ja kasumiaruanne + kuni 3 lisa
Väikeettevõtte	bilanss ja kasumiaruanne + kuni 9 lisa
Keskmise suurusega ettevõtte	bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne, omakapitali muutuste aruanne tegevusaruanne + lisad

Allikas: Raamatupidamise seadus 2016 (autori koostatud)

VKE-te analüüsimisel peab aruandefo tarbija arvestama, et aastaaruanne on auditeerimata kuna ei kvalifitseeru auditeerimiskohuslaseks. Eelnevat arvestades peaks infotarbija väikefirma finantsaruandeid ja nende juurde kuuluvaid lisasid tähelepanelikult uurima, et veenduda andmete usaldusväärsuses. (Alver & Reinberg, 2002, lk 335). Audiitortevuse seaduses tuuakse ära määrad (vt tabel 4), millal on kohustus auditeerida või ülevaatus teha.

Tabel 3. Auditi ja ülevaatus kriteeriumid ettevõtetele Eestis

Tingimused	2 tingimust täidetud		1 tingimus täidetud	
	audit	ülevaatus	audit	ülevaatus
Müügitulu (milj.eurodes)	> 2	>1	>6	>3
Varad (milj.eurodes)	1	0,5	3	1,5
Töötajate arv	30	15	90	45

Allikas: Audiitortevuse seadus 2016 (autori koostatud)

Alati võib raamatupidamise kohustuslane ülevaatus asemel auditi teha või vabatahtlikult auditeerida aruande. Viimast kasutavad ettevõtted, kes tunnevad vajadust infotarbijatele usaldusväärsemalt mõjuda.

Levin ja Travis (2009, lk 31) on kirjutanud oma artiklis väikeettevõtete omanikest, kellel on suur finantsvabadus, et ärisse vara liisida, pereliikmeid palgata, lisatasusid maksta. Nad toovad välja, et selliste ettevõtete standard finantsaruannetes on ettevõtte kohta ainult osa tõest kuna rikkus liigub vabalt omaniku ja äri vahel ning isiklikud finantsid on kajastatud firma andmetes. Bilansinumbrid võivad eksitada kui sisaldavad isiklike varasid. Teatud juhtudel on varade väärtused suuremad isiklike rannamajade, autode ja lennukite soetamise võrra. Teisalt ei näita firma raamatupidamine seadmeid ja kaubaladusid, mida hoitakse eraldi, kuid kasutatakse ettevõtluses. Rentaabluse tavamõõdikud – varade rentaablus (*ROA*) ja omakapitali rentaablus (*ROE*) on seega moonutatud. Seega võrreldes rentaablus suhtarve teiste ettevõtetega, tuleb veenduda, et varad ja omakapital vastaksid antud ettevõtte tegelikele andmetele. (Levin & Travis, 2009, lk 31)

USA analüütikutel on VKE-te usaldusväärsuse kontrollimiseks välja töötatud alljärgnevad „rusikareeglid“ (Alver & Reinberg, 2002, lk 335):

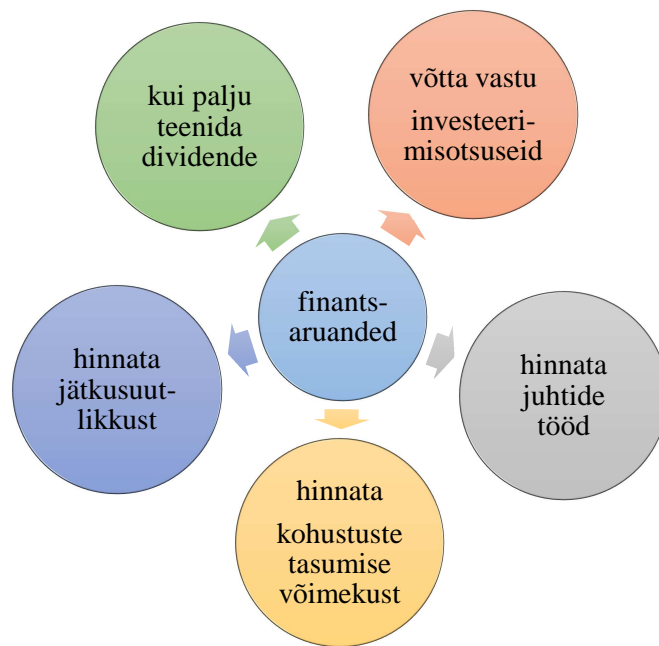
- kohustiste summa ei tohi ületada 75% materiaalsest omavarast (leitakse immateriaalse vara bilansilise maksumuse lahutamisel omakapitalist);
- lühiajalised kohustised ei tohi ületada 75% materiaalsest omavarast;
- väikeettevõttele ei ole otstarbekas kui varu kogusumma on suurem puhaskäibekapitalist;
- ebaotstarbekas on materiaalse põhivara netoväärtus üle 75% materiaalsest omavarast.

Kokkuvõttes võime väita, et VKE-te finantsanalüüsiks vajalike algandmete usaldusväärsuses ja õigsuses saame küll kasutada „rusikareegleid“, kuid suuremaks probleemiks võib osutuda kokkusurutud aastaaruanne.

Finantsaruandeid analüüsides on igal huvigrupil oma eesmärk, mille saab sõnastada küsimusena ja millele vastatakse finantsaruannete info põhjal (Alver & Reinberg, 2002, lk 299). Erinevatel huvigruppidel on erinevad eesmärgid, sest ka ootused ja panustamine on erinev. See, missuguse huvigrupi eesmäärke peetakse kõige olulisemaks, sõltub grupi mõjust ja panusest ettevõttele, samas on oluline ka juhtide kui vahetute otsustajate käitumine. (Kaldaru & Tamm, 2003, lk 73)

Tulenevalt oma positsioonist ettevõtte ees, jagunevad infotarbijad kahte kategooriasse – välisteks ja sisemisteks tarbijateks. Tavaliselt arvatakse, et finantsaruanded rahuldavad võlausaldajaid, aktsionäre, osanikke, tarnijaid, kliente, valitsust ja nende agentuure, mis on teada väliste huvigruppidega. Teisest küljest on aruanne koostatud, et anda teavet juhtidele ja töötajatele ning teistele sisemistele huvigruppidele, kes on eelkõige huvitatud ettevõtte kasvust ja arengust tervikuna. Seega teave erineb väliskasutajate vajadustest. Sisemised infotarbijad vajavad eelkõige juhtimisalast informatsiooni, on orienteeritud raamatupidamise üksikasjalikule teabele ja keskendunud prognoosidele ning faktilistele väärtustele. Kõik huvigrupid on huvitatud ettevõtete majanduslikust edust. (Žager jt., 2012, lk 374–375)

Alltoodud joonisel on näha erinevate huvigruppide võimalused finantsaruannete analüüsimisel.

Joonis 2. Seosed huvigruppide ja finantsaruannete põhjal tehtavate otsuste vahel (Allikas Žager jt. 2012, lk 375, autori kohandatud)

VKE-te põhitunnusteks on suhteline väiksus tööstusharu või turu suhtes ja omanikepoolne juhtimine ja sõltumatus (Kuura, 2001, lk 48). VKE-tes esineb tihti olukordi, kus juhtkond ja omanik on ühes isikus. Sel juhul on nad ühine huvigrupp ja huvitatud igast finantsanalüüsi aspektist. Järgnev tabel toob ära erinevate huvigruppide finantshuvid, suurem tärnide arv näitab ka suuremat huvi vastava näitaja kohta (Kõomägi, 2006, lk 113).

Tabel 4. Ettevõtte peamiste huvigruppide finantshuvid

Huvigrupp	Likviidsus	Rentaablus	Varade kasutamise efektiivsus	Omakapitali kasutamise efektiivsus
Omanikud	*	***	**	**
Juhtkond	***	**	***	*
Kliendid	*	*		
Tarnijad	***		*	
Laenuandjad	***	*	*	

Allikas: Kõomägi, 2006, lk 113 (autori kohandatud)

Juhtkonda huvitavad eelkõige likviidsus ja varade kasutamise efektiivsus, sest firma igapäevane käekäik põhineb nendel näitajatel. Samavõrd oluline on ka rentaablus, sest äriettevõtte peamiseks eesmärgiks on kasumi teenimine.

Žager jt. (2012, lk 377) toovad oma artiklis ära VKE-tes finantsanalüüsi protsessis enamkasutatavateks meetoditeks ja vahenditeks võrdleva finantsaruannete horisontaal- ja vertikaalanalüüsi.

Eriti kasulik on finantsaruannete suhtarvuanalüüs VKE-tele, kelle äritegevus on reeglina fokuseeritud ühele kindlale valdkonnale, aga tavapäraselt just nemad ei analüüsi piisavalt oma majandustegevust. Ekslikult tõlgendatakse eduka äri ainsaks näitajaks puhasrentaabluse kõrget arväärtust, kuid õige hinnangu andmiseks tuleks arvestada ka aktive kogusumma ja struktuuriga, varade käibekiiruse ja raha laekumise kiirusega ning kapitali struktuuriga. (Alver & Reinberg, 2002, lk 334) Žager jt. (2012, lk 377) oma teadusartiklis leiavad samuti, et finantssuhtarvud hindavad VKE-te tegevuse kvaliteeti kõige paremini. Kvaliteetne äri viitab ohutule ja edukale äritegevusele. Erinevaid suhtarvuanalüüsi kasutatakse hindamaks ettevõtte finantsseisundit ja kasumlikkust. Suhtarvuanalüüsi abil saaksime vastused küsimustele: kuidas on ettevõtte finantseeritud, kas kliendid maksavad vastavalt kokkulepetele ja viivitusteta, kas tegevuskulud on liiga kõrged, ohustades sellega pikaajalist stabiilsust ja tegevuse tulemuslikkust? Milliseid suhtarve analüüsida sõltub kasutajate informatsiooni vajadustest. (Samas, lk 375)

Koostöös Florida Ülikooliga viis Florida Väikeettevõtluse Arendamise Keskus läbi uuringu 14 väikeettevõtte seas, kes pöördusid nende poole konsultatsiooniks ja olid tegutsenud 5-27 aastat. Selgitati välja, kas VKE oskavad lugeda ja kasutada finantsaruandeid, et genereerida finantssuhtarve äri hindamiseks ja juhtimiseks. Küsitluse tulemusena selgus, et pooltel ettevõtetel on tulnud tegeleda finantsraskustega: tulu vähenemine, ebapiisav rahavoog ja suur võlg. Tulu vähenemise põhjuseks peeti majanduse üleüldist olukorda, kuid rahavoogu ja võlga peaks suutma juhtida firma juht. Vaid ainult üks ettevõtjatest, kellel tuli tegeleda finantsraskustega, vaatas igakuuliselt finantsaruandeid, kuid ükski vastanutest ei koostanud ühtegi finantsaruannet. (Dahmen & Rodriguez 2014, lk 5–9)

Dahmen ja Rodriguez (2014, lk 5–9) uuringust selgus veel, et kõik (100%) vastanutest tõi põhjuseks omanike puuduliku finantskirjaoskuse, miks hoiduti finantsaruannetega tutvumast. VKE-te tegevus sõltub eelkõige omanikest. See uurimus näitas, et väikefirmade omanikke peaks rohkem juhendama finantskirjaoskuse juures sh finantssuhtarvudega, mis lubab neil rohkem aru saada finantsaruannetest. Finantskirjaoskus peab saama iga ärikultuuri osaks. (Samas, lk 5–9) Väikefirmade uurimused näitavad jätkuvalt, et omanike puudulikud finantsoskused võivad olla peamiseks äri edukuse takistuseks, näidates, et finantsjuhtimise raamatute teooria ja igapäevase reaalsuse vahel on suur lõhe. (Halabi, Barrett & Dyt, 2008, lk 167)

McMahon ja Holmes märgivad, et selge ja kõige jahmatavam vahe eduka ja lõpetatud väikefirma vahel on nende lähenemine raamatupidamise informatsiooni kasutamisse. Nende ülevaade Põhja-Ameerika kirjandusest leidis tõendust märkimisväärsest raamatupidamise süsteemi omaksvõtmisest, kuid nendest aruannetest kasutati vaid piiratud informatsiooni. DeThomas ja Fredenberger leidsid samuti, et sel ajal kui 81% firmadest, mida nad uurisid, koostasid kokkuvõtlikke finantsaruandeid, siis ainult 11% kasutasid seda informatsiooni oma otsuste tegemisel, vaatamata sellele, et 61% tundsid, et infot võiks kasutada planeerimisel ja otsuste tegemisel. Kuigi Argiles ja Slof Kataloonia farmerite uurimus näitas, et finantsaruanded võivad olla kasulikud otsuste tegemisel, aga ainult siis, kui see töö ja vaev ning saadud tulemus on märkimisväärselt suurem, kui nende aruannete saamine. Arusaadavalt on see väikefirmale problemaatiline. (Samas, lk 167)

Praegune turukeskkond seab ettevõtete konkurentsivõimele kõrged nõudmised. Eelmise majanduskriisi (2008–2009) tõttu on ootused ettevõtete majanduslikule tõhususele viimastel aastatel suurenenud. Seetõttu kasutavad ettevõtted turul läbi löömiseks mitmeid juhtimisvahendeid ja meetmeid, mis aitavad parandada nende majanduslikku tõhusust. Üks laialdaselt kasutatud juhtimisvahend on controlling. See vahend lubab ettevõtetel tõhusalt analüüsida ja korraldada oma äri majandust selliselt, et saavutada pikema perspektiivi eesmärgid. Controllingut kasutavad aktiivselt peamiselt suured ja rahvusvahelised ettevõtted, millel on vastavad organisatsioonilised tingimused ning oskuslikud töötajad. Praktikas on see juhtimisvahend kasulik, kui omatakse

aastatepikkuseid kogemusi. VKE samuti kasutavad või soovivad controllingut kasutada. Sisemajanduse koguprodukti, tööhõive ja innovatsiooni seisukohalt on controllingu kasutamine neis ettevõtetes väga oluline, sest neil on riikide majanduses oluline positsioon. Tänu oma väiksusele, on neil piiratud arv oskuslikke töötajaid. (Kruml & Duspiva, 2015, lk 65–65)

Kruml ja Duspiva (2015, lk 67–69) poolt läbiviidud uuring Tšehhi VKE-te seas näitas, et 218 ettevõttest 35 kasutavad aktiivselt controllingut. Uuringu eesmärgiks püstitati hüpotees, et VKE saavutavad paremad majanduslikud tulemused, kui nad kasutavad oma juhtimisel controllingut. Eeldati, et VKE-tel, kes kasutavad controllingut on paremad näitajad, eriti mis puudutab kasumlikkust ja likviidsust ning võlgnevusi. Uuring näitas, et nendel ettevõtetel, kes kasutavad controllingut, on suuremad varad ja nad juhivad oma ettevõtet suuremate kohustustega kui need, kes seda ei tee. Controllingut mittekasutavad ettevõtted näitasid suurt omakapitali osakaalu. Controllingut kasutatavatel ettevõtetel on keskmised näitajad kõrgemad ja kasum suurem. Selleks analüüsiti ettevõtete näitajaid: kiire maksevalmiduse kordajat, omakapitali rentaablust, varade rentaablust, tööjõu produktiivsust, kasumit enne makse ning omakapitali ja võla osatähtsust. (Kruml & Duspiva, 2015, lk 67–69)

Estes ja Savich (2011, lk 50) uurivad oma artiklis VKE-te teadmisi, et hinnata või võrrelda oma äri. USA ajakirjas „*Entrepreneur*” paluti 1500 äri omanikul hinnata oma teadmisi äri väärtusest. 47% vastanutest ei teadnud, kui palju on väärt nende äri, 53% teadsid seda, kuid nendest 26% pidasid ennast ise firma väärtuseks. Seega paljud ettevõtjad ei tea, kui palju nende firma väärt on. Ettevõtjad vajavad teadmisi meetoditest, millega äri hinnata. Kõige tavalisemad äri suhtarvud on jaotatud kasumisse, likviidsusesse, maksevõimelisusesse ja finantsvõimendusse. Peamised suhtarvud ei ole olulised mitte ainult firma tegevuse hindamiseks, võrreldes konkurentidega, vaid ka võimalike äri ostjate ligimeelitamiseks. Samuti ettevõtte elus püsimiseks või pankrotist päästmiseks. Mõistlik ettevõtja peaks aru saama, mida tähendab võrrelda suhtarve ja kuidas need suhtarvud mõjutavad rahalist seisu ja kogu äri. (Estes & Savich, 2011, lk 51)

Raamatu „Successful Business Planning in 30 Days” autor Peter Patsula väidab, et põhisuhtarvud on nii rentaablus kui finantsuhtarvud. Finantsuhtarvud tulenevad kas bilansist või kasumiaruandest. Rentaablus näidatakse tavaliselt kasumiaruande ühiku real protsentuaalselt jagatuna kogu müügiga. (Estes & Savich, 2011, lk 51)

Finantsanalüüsi rakendamist VKE-tes on väga vähe uuritud, andmebaasides on VKE-te finantsanalüüsi valdkonnas rohkem kirjutatud krediidi saamise või mittesaamise vaatenurgast ja investeringutest. Samas tuleb tõdeda, et kuigi enamus ettevõtetest ongi VKE, siis uuringutes osalejaid on väga vähe, mille põhjal võib teha vastandlikke järeldusi. Esiteks, et VKE-tel ongi väga väike finantskirjaoskus ja teiseks liiga väikesed valimid ei pruugi tõest pilti anda. Samas kaldub töö autori arvamus esimese variandi kasuks. Üldistades saame väita antud alapeatükis läbiviidud uuringute põhjal, et VKE-le on oluline omada finantskirjaoskust, et analüüsida firma finantstegevust, millel on ilmselgelt otsene seos ettevõtte edaspidistele majandustulemustele.

1.3. Finantsanalüüsi meetoodika

Ettevõtte finantsaruandluse analüüsimiseks on mitmeid erinevaid meetodeid, millest enamus on kvantitatiivsed. Käesolevas alapeatükis antakse ülevaade peamistest finantsanalüüsi meetoditest, mis võiksid sobida VKE-tes rakendamiseks.

Jätkusuutlikkuse määramine on finantsanalüüsi peamine eesmärk ja koosneb kolmest komponendist (Finantsjuhtimise, 2013):

- ajaline aspekt ehk kuidas on finantsnäitajad muutunud ajas;
- võrdlev aspekt ehk eri finantsnäitajate väärtuste suhe aktsepteeritud standarditesse või samalaadsete ettevõtete näitajatesse;
- ettevõtte-põhine aspekt ehk kuidas vastab ettevõtte ootustele ja soovidele.

Erinevad finantsanalüüsi meetodid abistavad kasutajaid finantsaruannete analüüsil. Subramanyam ja Wild (2009, lk 28) nimetavad finantsanalüüsi viieks oluliseks vahendiks võrdlusanalüüsi (nimetatakse ka horisontaalanalüüsiks), ühismõõdistatud finantsaruande, suhtarvu, rahavoogude ja ettevõtte väärtuse analüüsi. Muutuste e. hálbeanalüüs, mis omakorda jaguneb horisontaal-, vertikaal- ja suhtarvude analüüsiks,

võimaldab analüüsida firma käekäiku ja omada kontrolli finantsriskide üle (Teodor & Radu, 2013 lk 533). Finantsaruannetes olev informatsioon ei ole piisav analüüsiks, vaja on leida sobiv meetod, et rahalisi näitajaid muuta võrreldavaks – suhtelisteks näitajateks (Teearu & Krumm, 2005, lk 17). Protsentuaalsele kujule viidud aruannete trendid hõlbustavad huvigruppidel finantsseisundi tulemuslikkust paremini näha (Teodor & Radu, 2013 lk 533).

Horisontaalanalüüs on aruandeaasta finantsnäitajate võrdlus eelmiste aastatega, tuues muutused välja nii absoluutsummas kui protsentides. Analüüsitakse aruandekirjete dünaamikat mitme perioodi lõikes, näidates muutust aastast aastasse. Võimaldab näha arengutrende, olulisemaid muutusi ja tajuda perspektiivi. (Subramanyam ja Wild, 2009, lk 29) Horisontaalanalüüs võrdleb finantsaruannete muutuste tendentse ja dünaamikat peamistest finantsaruannete kirjetest, hinnates kuivõrd olulised on toimunud muutused ettevõtte tegevuses (Žager jt., 2012, lk 378). Horisontaalanalüüs annab vastused küsimustele, kas kulud kasvasid sama kiiresti kui tulud, kas varad sama kiiresti kui käive, kas ettevõtte likviidsus on suurenenud või vähenenud, kas kasutatakse laene rohkem või vähem (Ross jt. 2006, lk 55). Horisontaalanalüüsi kasutamisel tuleb silmas pidada kahte aspekti (Zelman jt., 2009, lk 127):

- 1) väikesed protsentuaalsed muutused võivad varjata suuri rahalisi muutusi;
- 2) suured protsentuaalsed muutused võivad näidata, et ettevõtte on ebastabiilne.

Finantsaruannete võrdlusanalüüs, mida nimetatakse ka horisontaalanalüüsiks, teostatakse vasakult paremale (või paremalt vasakule) analüüsides aruannete kirjete jääkide muutusi. Kaks populaarsemat võrdlusanalüüsi tehnikat on analüüsida muutusi aastast aastasse (ilma baasaastata) või baasaastaga. (Wild jt., 2003, lk 25)

Bilansi horisontaalanalüüs näitab bilansikirjete jääkide ajalisi muutusi, võrreldes baasaasta või eelmise perioodiga. Saame teada kuidas on muutunud käibevara, põhivara ja lühi- ja pikaajaliste kohustuste koosseis. Erinevatel perioodidel saame jälgida varude mahtude muutusi, põhivara soetamisi või mahakandmisi, samuti laenude kasvamist või vähenemist. (Brigham & Houston, 2007, lk 72)

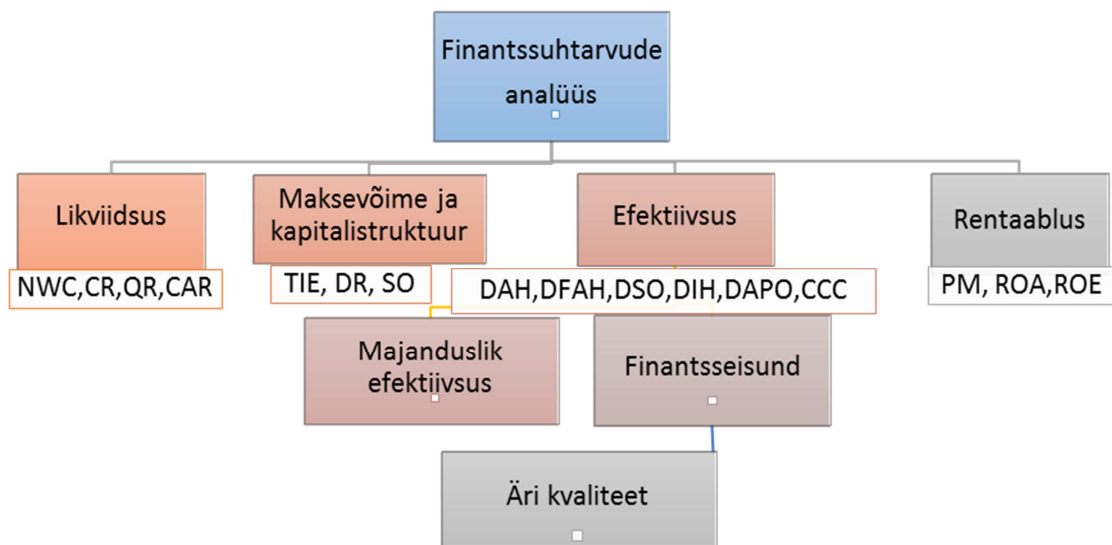
Tulude ja kulude muutustest annab ülevaate kasumiaruande horisontaalanalüüs. Kululiikide lõikes koostatud kasumiaruanne võimaldab teha järeldusi kululiikidest, mille kasv või kahanemine tekitab ohumärke. (Illisson, 2004, lk 79) Kasumiaruande skeem määrab kas informatsiooni analüüsida kuluelementide või kulufunktsioonide lõikes. Rahavoogude horisontaalanalüüs võrdleb erinevate perioodide kirjeid ja toob välja nende muutused, kusjuures uuritakse ainult olulisemaid näitajaid. Võrreldakse vastavalt vajadusele kas suhtarve, hälbeid või arvulisi näitajaid. (Karu & Zirnask, 2001, lk 228)

Vertikaalanalüüsi eesmärk on üksikute näitajate osakaalu arvutamine kogumise hindamise ja võrdlemise eesmärgil (Tearu & Krumm, 2005 lk 17) ehk vertikaalanalüüsi võrreldavuse tagamiseks näidatakse aruannete andmestik rahalise kuju asemel protsentuaalselt (Mariotti & Glackin, 2015, lk 407).

Vertikaalanalüüs uurib ühe konkreetse finantsaruande erinevate finantsnäitajate vahelisi seoseid, kus arvnäitajad on esitatud protsentides baassuurusest, milleks on tavaliselt suurim summa aruandes. (Aruste, 2007, lk 13) Vertikaalanalüüs on VKE-tele suureks abiks, sest võimaldab ühismõeldustada aruandeid, seeläbi tagades võrreldavuse suuremate firmadega. Vertikaalanalüüs võimaldab hinnata finantsaruannete struktuuri, mis on märkimisväärne ettevõtte jätkusuutlikkusele (Žager jt., 2012, lk 378).

Firma väärtuse määrab selle kasumlikkus ja kasv. Eesmärke saavutamiseks on juhtidel neli valdkonda – tegevuste juhtimine, investeringute juhtimine, finantsstrategia ja dividendi poliitika. Suhtarvude analüüsi eesmärgiks ongi hinnata kõiki eelpool toodud valdkondade efektiivsust, mis hõlmab finantsnumbrite sidumist detailselt koos äri põhiteguritega. Suhtarvuanalüüs ei pruugi anda kõiki vastuseid firma tegevuse kohta, kuid aitab tekitada küsimusi edaspidiseks uurimiseks. (Palepu & Healy, 2013, lk 5–1)

Kvaliteetsed äri indikaatorid tagavad turvalise ja eduka äri. Erinevaid finantssuhtarve kasutatakse majandusolukorra ja tulemuslikkuse hindamiseks (vt joonis 3). Erinevate finantssuhtarvude leidmine sõltub kasutajate vajadustest. (Žager jt. 2012, lk 377)

Joonis 3. Finantssuhtarvude analüüsi mõju ettevõtte eesmärkide saavutamisele (allikas Žager jt. 2012, lk 380, autori kohandatud)

Ülaltoodud joonisel on näha, kuidas erinevad finantssuhtarvud mõjutavad äri kvaliteeti läbi majandusliku efektiivsuse ja finantsseisundi. Likviidsuse ja maksevõime suhtarvud annavad ülevaate ettevõtte finantsseisundist ja efektiivsus suhtarvud näitavad nii finantsseisundit kui majanduslikku efektiivsust ning rentaablus suhtarvud ainult majanduslikku efektiivsust. (Žager jt. 2012, lk 380)

Suhtarvu analüüs võimaldab võrrelda firma suhtarve üle mitme aasta, teiste sama majandusharu firmade suhtarvudega või mõne suhtarvu absoluutse etaloniga. Võrdlus aitab hoida firma eri tegurid stabiilsena. (Palepu & Healy, 2013, lk 5–1)

Rahandussuhtarvude analüüs muudab finantsaruannete informatsiooni kergemini huvigruppidele loetavamaks. Viis peamist kasutatavat suhtarvu liiki on (Järve & Veisson, 2003, lk 334):

- Lühiajalise maksevõime suhtarvud (*short-term solvency ratios; liquidity ratios*) – kuidas tuleb majandusüksus toime lühiajaliste kohustuste tasumistega.
- Efektiivsuse suhtarvud (*activity ratios*) – kuidas firma kasutab varadesse investeeritud vahendeid.

- Kapitali struktuuri suhtarvud (*financial leverage ratios*) – kui palju on ettevõttes kasutatud laenukapitali.
- Tasuvuse suhtarvud (*profitability ratios*) – kui palju teenib ettevõtte investeeritud kapitalilt.
- Turuväärtuse suhtarvud (*value ratios*) – hindab kui adekvaatne on ettevõtte turuväärtus.

Finantssuhtarvud annavad informatsiooni huvigruppidele edasi siis, kui majandusaasta aruanne kajastab raamatupidamise kohustuslase õiglast ja õiget finantsseisu. Selleks peavad raamatupidamiseregistrites olema inventeeritud ja kajastatud varade ja kohustuste saldod. Kasumlikkuse suhtarvul pole mõtet kui ettevõttel on kahjum või amortisatsioonimäär ei vasta põhivara kasulikule elueale, pole põhivara efektiivsuse suhtarvul sisu. Finantssuhtarvud peavad majandusaasta aruandele lisama väärtust ja informatsiooni. (Palmipuu, 2014, lk 9)

Likviidsus on lühiajaline (kuni üks aasta) ja maksevõime pikaajaline (üle ühe aasta) arvete tasumise võime. Varade likviidsuse all mõeldakse ettevõtte varade võimet kiiresti rahaks konverteeruda. (Brigham & Houston, 2007, lk 103) Maksevõimetus põhjustab peamiselt pankrotte, seetõttu on likviidsuse ja maksevõime analüüs üks olulisemaid analüüse. Ettevõtte on maksevõimeline, kui tema varad ületavad kohustusi ja reeglina peaks olema võimalik katta lühiajalisi kohustusi käibevaradega. (Mariotti & Glackin, 2015, lk 407)

Puhaskäibekapital (*NWC*) on summa, mille võrra on käibevara maksumus suurem lühiajalistest kohustustest. (Kõomägi, 2006, lk 121) Ettevõtte positiivse puhaskäibekapitali korral on ettevõtte likviidne. Detailsemaks analüüsiks on vajalik kasutada suhtarve.

Lühiajaliste võlgnevuste ehk kohustuste kattekordaja (*current ratio*) (*CR*) kajastab ettevõtte võimet katta lühiajalisi kohustusi käibevaraga (Fridzon & Alvares, 2002, lk 268). Maailmas üldtunnustatud kriteeriumite järgi on (Teearu & Krumm, 2005, lk 21):

- $CR \geq 1,6$ hea;

- $1,2 \leq CR \leq 1,59$ rahuldav;
- $CR \leq 1,19$ nõrk.

Parema ülevaate saamiseks tuleb võrrelda neid tulemusi majandusharu näitajatega. Lühiajaliste võlgnevuste kattekordaja on halb likviidsuse näitaja, kuna arvestab ka varudega, mida ei loeta likviidseteks varadeks. Seetõttu soovitatakse kiireloomulise maksevõime arvutamiseks kasutada likviidsuskordajat. (Teearu & Krumm, 2005, lk 21)

Likviidsuskordaja (*QR*) hindab likviidsust kitsamalt, ehk näitab ettevõtte võimet katta oma kiireloomulisi kohustusi kreditoride ees, varusid müümata, näitajale on antud samuti üldtunnustatud vahemikhinnangud (Kõomägi, 2006, lk 122–123):

- $QR \geq 0,9$ hea;
- $0,31 \leq QR \leq 0,89$ rahuldav;
- $QR \leq 0,3$ nõrk.

Kiire maksevalmiduse kordaja (*CAR*) arvutamisel lähtutakse rahast ja väärtpaberitest, mis on kõige likviidsem käibevara ja näitab, millise osa lühiajalistest kohustustest on ettevõtte võimeline kohe tasuma. Siin normatiive pole, aga väärtus on 0,1 - 0,2. (Teearu & Krumm, 2005, lk 18) Kiire maksevalmiduse kordaja on teistest likviidsusnäitajatest kergemini mõistetav kuna näitab, mitu protsenti lühiajalistest kohustustest on ettevõtte võimeline tasuma kohe, ilma varusid ja debitorset võlgnevust müümata (Soffer, 2003, lk 103)

Järgmisena tuleks analüüsida ettevõtte maksevõimet ja kapitali struktuuri. Võlakordaja (*DR*) näitab, kui suurt osa ettevõtte varadest finantseeritakse laenatud vahenditega. Finantsjuhtimise kirjanduses väidetakse, et võlakordaja võiks olla kuni 70%, liiga suure võörkapitali osakaalu puhul peame jälgima, et selline kapitalistruktuur ei tekitaks makseraskusi, samas on võimalik, et ettevõtte arendab oma tegevust tulevikus. (Kõomägi, 2006, lk 125) Võörkapitali kasutamise analüüsimisel peame teada saada, kas ettevõtte on võimeline maksma sellega kaasnevaid kulutusi. Intresside maksmise võimalikkust näitab intressikulude kattekordaja (*TIE*). Leitud suhtarv näitab mitu korda katab ärikasum intressikulu, kui näitaja on suurem ühest, peaks ettevõtte kuludega toime

tulema. Soliidsuskordaja (*SO*) näitab vastupidiselt võlakordajale omakapitali osakaalu kogu finantseerimisallikatest. (Tearu & Krumm, 2005, lk 26)

Rentaablus on kasumi suhe mingi teise näitajasse ehk tulusus. Rentaablussuhtarvudest on omakapitali rentaablus (*ROE*) kõige olulisem näitaja, sest võimaldab hinnata kui efektiivselt on juhitud firmat, kuhu omanik on raha investeerinud, seega võimaldab otsustada investeringute tasuvuse üle. (Palepu & Healy, 2013, lk 5–3) Kui koguvara rentaablus (*ROA*) mõõdab kogu ettevõtte tootlikkust, siis *ROE* mõõdab ainult firma omanikele ja aktsionäridele kuuluva osa (omakapitali) tootlikkust. Just omakapitali tootluse kaudu saavad omanikud kompensatsiooni raha paigutamise eest ettevõttesse. (Kõomägi, 2006, lk 129) Omakapitali rentaabluse sisuliseks kriteeriumiks on, et peab olema suurem kui omanike nõutav tuluvorm. Arvuline kriteerium ütleb, et *ROE* peab olema suurem kui *ROA*. (White, Sondhi ja Fried, 2003, lk 143) Varade rentaablus (*ROA*) näitab kui palju puhaskasumit teenis ettevõtte varadesse investeeritud rahaühik. Samuti näitab juhtimise efektiivsust ettevõtte vara kasutamisel kasumi genereerimiseks. (Alas & Reinberg 2002, lk 321)

Käiberrentaablus (marginaal) ehk tegevustulukus (*PM*) näitab kui palju teenis firma müügikäibe igalt rahaühikult ehk kasumi osatähtsust müügikäibest. Käiberrentaablust arvutatakse nii puhaskasumi kui ka ärikasumi taseme järgi. Selle suhtarvu abil on võimalik teada saada, kui suure osa müügikäibest võiksime planeerida reinvesteerimiseks ja arenguks. (Brigham & Houston, 2007, lk 112–113)

Kompromissi leidmine müügikäibe ja rentaabluse vahel on üks raskemaid ülesandeid. Siin saab ettevõtte maksimeerida varude realiseerimise kiirust, tagades kliendile valiku või müüa kaupu kallimalt ja vähendada laoseisu. Need on äritegevuse mõistes vastandlikud strateegiad, mida saab rakendada kombineerituna.

Üheks rentaabluse süvaanalüüsi meetodiks on *Du-Ponti* analüüs, mis võimaldab uurida omakapitali rentaablust üksikute tegurite lõikes ja välja lugeda kolme üliolulise suhtarvu mõjud omakapitali tulususele (*PM*, *AT*, *EM*, *ROE*). Omakapitali puharentaablus sõltub äritegevuse efektiivsusest, varade kasutamise efektiivsusest ja

finantsvõimenduse tasemest. Mida suurem on finantsvõimekus, seda suurem on ka *ROE*. (White, Sondhi ja Fried, 2003, lk 143)

Efektiivsuse e. aktiivsussuhtarvud on vajalikud, et hinnata kui tõhusalt kasutab ettevõtte oma varasid mitte kasumi, vaid kiiruse seisukohast ning vastavalt analüüsi tulemustele on ettevõttel võimalik tulevikus oma varade kasutamist efektiivsemaks muuta. Enamasti antakse efektiivsusnäitajale hinnang käibevälte järgi. Varade käibevälde (*DAH*) näitab keskmist varade käibimist päevades. (Kõomägi, 2006, lk 114)

Debitoorse võlgnevuse käibevälde (*DSO*) ehk ostjatelt laekumata arvete konversiooni-periood näitab keskmist nõuete laekumise aega perioodis. Saadakse teada päevade arv, mis kulub keskmiselt müügist raha laekumiseni. (Brigham & Houston, 2007, lk 106)

Ülaloodud kaks efektiivsuse suhtarvu on kõige enam levinumad, kuid ettevõttele on vastavalt vajadustest arutada ka (Kõomägi, 2006, lk 115–118):

- materiaalse põhivara käibevälde (*DFAH*) – keskmine põhivarade käibimine päevades;
- varude käibevälde (*DIH*) – kui palju aega jääb ostjate arvete tasumise ja müümise vahele;
- kreditoorse võlgnevuse käibevälde (*DAPO*) – mitme päeva pärast tasub ettevõtte tarnijale ostetud kauba eest.

Horisontaal- ja vertikaalanalüüsi on lihtne läbi viia ka mitte finantsjuhti omaval ettevõttel (tavapäraselt VKE-tel ei ole eraldi finantsjuhti), seejuures on vägagi oluline jälgida finantsnäitajate muutumisi ja võrdlusi, saamaks ülevaate, mis on toimunud, kus me asume ja kuhu liikuda tahame. Antud alapeatükis kirjeldati kolme peamist meetodikat – horisontaal-, vertikaal- ja suhtarvu analüüsi, mida autor rakendab töö empiirilises osas finantsanalüüsi töövahendis, et näha kuidas finantsnäitajad on muutunud ajas, võrrelda finantsnäitajate väärtuste suhteid üldtunnus-tatud ja samalaadsete ettevõtete näitajatega. Kõik suhtarvude väljaarvutamiseks vajalikud valemid ja sümbolid, mida on kasutatud töö emiirilises osas on leitavad lisades 10–13.

1.4. Finantsanalüüsiks vajamineva töövahendi modelleerimise alused

Antud alapeatükis käsitletakse finantsmudelit kui finantsanalüüsi tõhusat abivahendit ning millega tuleks arvestada, et seda töövahendisse rakendada.

Finantsmudel on ettevõtte majandustegevuse mineviku, oleviku ja tuleviku kvantitatiivne esitus, mida väljendatakse läbi raamatupidamise ja mis paneb aluse finantsmudeli koostamisele. Kõik, kes on huvitatud äri alustamisest, selle laiendamisest või hindamisest ja mitme äritegevuse võrdlemisest, peaks teadma kuidas luua, kasutada ja parandada finantsmudelit. (Proctor, 2004, lk 7) Finantsmudel on oluline juhtimisvahend, mis võib abistada finantside planeerimisel ja ettevõtte hindamisel (Sawyer, 2009, lk 17).

Hea finantsmudeli tunneb ära lihtsalt identifitseeritavate tulemuste järgi, mis põhinevad selgelt määratletud sisenditel. Nendevaheline seos on jälgitav läbi loogilise kontrolli. (Swan, 2005, lk 1) Enamus matemaatilistest mudelistest, sh arvutustabeli mudelid koosnevad sisenditest, otsustavatest muutujatest ja väljunditest. Mudeli sisenditeks on fikseeritud väärtused, otsustavateks muutujateks väärtused, mida saab kontrollida ja väljunditeks on lõplikud väärtused, mis on määratud sisendite ja otsustavate muutujatega. (Winston & Albright, 2001, lk 29)

Rünkla (2003, lk 88) toob välja kolm lihtsa mudeli eelist:

- 1) hoiab kokku aega ja mõttetööd;
- 2) kergesti arusaadav otsustajale;
- 3) vajadusel kiiresti modifitseeritav.

Otsustaja vajab lihtsaimat esitust, et oleks lihtsustav käsitlus ja võimalik mõistlikult kavandada tegevusi ning ideaaljuhul võtaks arvesse reaalse probleemi olulisi elemente ja suhteid. (Rünkla, 2003, lk 88) Tija (2004, lk 14) nimetab samuti mudeli peamiseks põhimõtteks lihtsust, olenemata mida mudel peaks tegema. Valemid peavad olema nii lihtsad, et ka hiljem neist aru saada, samuti struktuur ning arvutused peavad algusest lõpuni järjepidevalt mudelit läbima. (Tija, 2004, lk 14)

Sengupta (2004, lk 5–9) ja Winston ja Albright (2001, lk 8–14) on välja toonud põhisammud, mida tuleks jälgida mudelit luues (vt tabel 5).

Tabel 5. Modelleerimise protsessi põhisammud

Winston & Albright, 2001	Sengupta, 2004
Probleemi määratlemine	
organisatsiooni eesmärkide täpsustamine	miks on seda mudelit vaja, millistele küsimustele peab mudel vastama
Andmete kogumine	
koguda õiged andmed ja sisestada mudeli õigesse vormi	määratle mudeli sisendi ja väljundi muutujad
Mudeli formuleerimine	
formuleeritakse probleemile mudel - nii lihtne kui võimalik, et mudelist aru saadaks ja kasu oleks	kes hakkab mudelit kasutama ja kui tihti, oluline et väljundid saadaks automaatselt ja ilma täiendava lisatööta, mudeli koostaja peab teadma kuidas teha arvutusi käsitsi, kavandada mudel ja luua tööleht (kõige olulisem)
Mudeli kontrollimine	
juhtkond otsustab kas mudel vastab ja kuidas sobitub tegelikkusele, st kontrollitakse kas sisestatud andmed ja selle tulemusel tekkinud väljundid on loogilised	mudeli testimine, peaaegu kõik mudelid ei tööta alguses korralikult, vead tuleb üles otsida ja parandada, seetõttu tulebki mudelit testida
kasutada mudelit soovitude tegemiseks ettevõtete otsuste ja strateegiade puhul, ka alternatiivide otsimist eesmärkide saavutamiseks uurimustulemuste esitlemine organisatsioonile, kui tulemustest aru ei saada, tuleb kasutajasõbralikumaks muuta	mudeli kaitsmine, kas autorikaitsega või peites mudeli osad, kus andmed või valemid
soovitude rakendamine ja hindamine, tuleb tagada, et mudel võimaldaks saavutada ettevõtetel oma eesmärged	mudeli dokumenteerimine
soovitude rakendamine ja hindamine, tuleb tagada, et mudel võimaldaks saavutada ettevõtetel oma eesmärged	vajadusel mudeli uuendamine, milleks vaja dokumentatsiooni, et kõik uuesti läbi käia ja parandada

Allikas: Winston & Albright, 2001; Sengupta, 2004, autori koostatud

Tabelis toodud esimesed neli modelleerimise protsessi põhisammu kattuvad mudeli loomisel suuresti – so probleemi määratlemisest kuni mudeli kontrollimiseni. Järgnevatel etappidel Winston ja Albright (2001, lk 8–14) panevad rõhku mudeli tulemustest arusaamisele ning mudeli soovitude rakendamisele ja hindamisele, sest mudel peab olema organisatsioonile vahendiks eesmärkide saavutamisel. Sengupta

(2004, lk 5–9) soovivad rõhutada mudeli kaitsmisele ja dokumenteerimisele, et tagada probleemideta mudeli uuendamine, mida peab samuti mõeldavaks, sest iga mudel vajab mingil ajal uuendamist. Excel võimaldab luua suurepärasest finantsmudeli väljundit vähese vaevaga (Sengupta, 2004, lk 2).

Mudelit hakkavad kasutama tõenäoliselt ka teised inimesed, seega on oluline luua mudel loetavaks, alljärgnevad omadused võivad parandada seda (Winston & Albright, 2001, lk 29):

- loogiline, selge mudeli ülesehitus;
- erinevate osade eraldamine üle mitme töölehe;
- mudeli erinevate osade, sisendite, otsustavate muutujate ja väljundite selged pealkirjad;
- nimede vahemike vaba kasutus;
- kirja fontide, värvide, taandridade ja vormingute vaba kasutus;
- ridade märkuste vaba kasutus;
- tekstikastide, oletuste, nimekirjade või muude selgituste osas vaba kasutus.

Hea mudel peab täitma oma analüütilised eesmärgid, lubades seadeid kiiresti muuta ning tulemused on usaldusväärsed ja neid on kerge kasutada (Tjia, 2004, lk 15). Sawyer peab finantsmudelit oluliseks juhtimisvahendiks. Koostades õige mudeli aitab see aru saada äriideest, juhtimisest, abistab finantside planeerimisel ja ettevõtte hindamisel. Finantsmudel on midagi palju enam kui kogum töölehtedest. (Sawyer, 2009, lk 17).

Ettevõtte juhtimiseks on vaja analüüsida ja arvutada suur hulk erinevaid näitajaid, mille lahendamiseks sobiks VKE-tele tabelitöötlusprogramm *MS Excel*. Viimane võimaldaks üksikuid tegureid muutes näha kohe uusi tulemusi ja *MS Exceli* kasuks räägib ka võimalus ise konstrueerida sobilikke valemeid. Antud töö empiirilises osas kasutatakse *MS Excelit* ettevõtte finantsanalüüsi töövahendi loomisel.

2. FINANTSANALÜÜSI TÖÖVAHENDI RAKENDAMINE REVAL AUTO ESINDUSED OÜ NÄITEL

2.1. Ettevõtte tutvustus

Reval Auto Esindused OÜ (edaspidi RAE) on Audi sõiduautode ametlik ja volitatud edasimüüja ja teeninduspartner Eestis. Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori (EMTAK) järgi on RAE tegevusalaks mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont (EMTAK, 2016).

Ettevõttel on kolm tegutsemiskohta :

- Audi Tallinn asukohaga Paldiski mnt 100a, 13522 Tallinn;
- Audi Kuressaare asukohaga Tallinna 61a, Kuressaare 93815;
- Audi Pärnu asukohaga Tallinna mnt 87e, Pärnu 80034.

Audide maaletoomist Eestisse alustas 1993. aastal AS Matkar. AS Matkar tegeles samaaegselt kahe automargi - Audi ja Volkswageni müügi ja hooldusega Tallinnas. 1997. aasta veebruaris muudeti firma nime AS Auto Matkarist sai Reval Auto AS ja spetsialiseeruti ainult Audi mudelite müügile ning teenindusele. 2001. aasta kevadel alustati uue Audi Keskuse projekteerimist. Uus Audi Keskus, mis järgib täielikult Audi AG arhitektuuristandardeid (inglise keeles Audi Hangar), avati 9. juunil 2003. aastal. Sama aasta detsembris avati Audi keskuse kõrval ka Audi rahvusvahelistele standarditele vastav kasutatud autode salong. (Reval Auto,... 2016)

Tulenevalt Audi AG poolsest poliitikast diferentseerida sõiduautode jae- ja hulgimüük ning sõiduautode hooldus, kavandati tegevusvaldkondade selge eristamine. Jaemüügi ning hooldusega alustas alates 2005. aasta 1. aprillil tegevust OÜ Reval Auto Tallinn.

Septembris 2006 avati Kuressaares uus Audi keskus Reval Auto Kuressaare OÜ. Keskus tegeleb Audi müügi ja teenindusega. Lisaks on ettevõtte ka Volkswageni ja

Škoda sõiduautode ametlik ja sertifitseeritud teeninduspartner. Alates 2013 aasta oktoobrist on Audi Kuressaare ka Nissani sõidukite ametlik teeninduspartner Saaremaal. Septembris 2007 avati Pärnus uus Audi keskus Reval Auto Pärnu OÜ. Keskus tegeleb lisaks Audi müügi ja teenindusega veel ka Volkswageni ja Škoda teeninduspartnerina Pärnumaal. 2010 aasta lõpus valmis uus müügisalong Citroëni sõidukitele ning 2011. aasta algusest on Audi Pärnul agendilepingu alusel ka Citroëni sõidukite ja originaalosalade müügi õigus. Volitatud remonditöökoja lepingu alusel teostatakse Citroëni sõidukite hooldust ning remonti. (Reval Auto,... 2016)

2009. aasta sügisel reorganiseeriti kolm eraldiseisvat Audi keskust Tallinnas, Pärnus ja Kuressaares üheks juriidiliseks ettevõtteks - Reval Auto Esindused OÜ. RAE esindustes töötab kokku 88 töötajat. 63 nendest Audi Tallinnas, 14 Audi Pärnus ja 11 Audi Kuressaares. (Samas, 2016)

Alljärgnevas tabeli on ära toodud RAE müügitulu jaotus liigiti, kus kõige suurema osakaaluga on nii uute kui kasutatud sõidukite müük.

Tabel 6. RAE müügitulu jaotus

Müügitulu jaotus	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Autode müük	76%	82%	84%	81%	86%	85%
Varuosade müük	17%	12%	10%	12%	9%	9%
Teeninduse müük	7%	6%	5%	6%	5%	5%
Muu müük	0%	0%	1%	1%	0%	1%

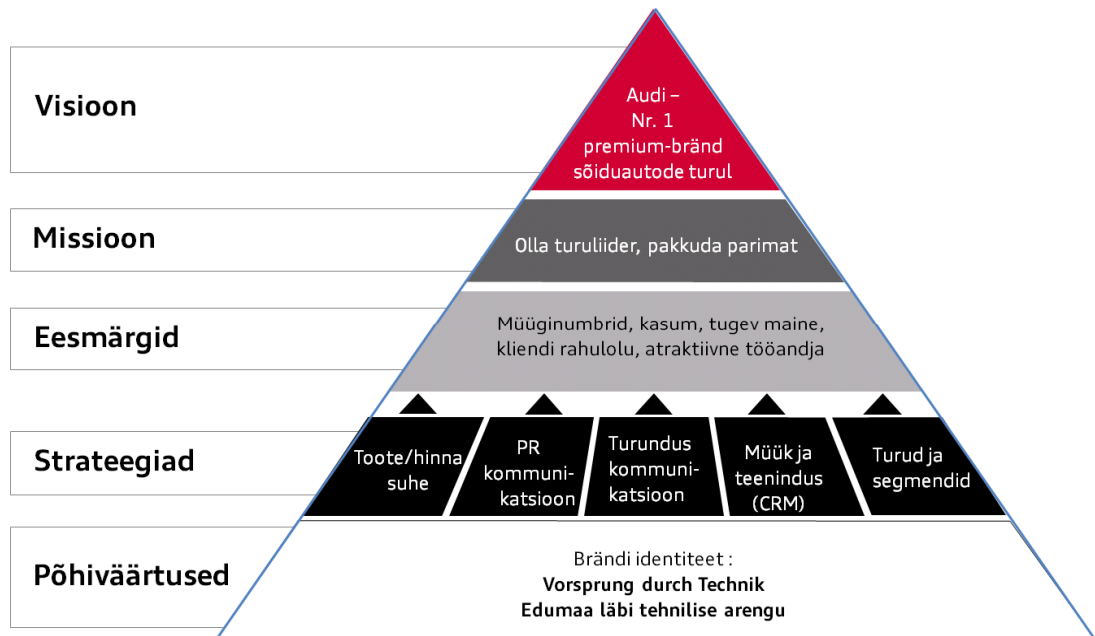
Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2015, autori koostatud

Ettevõtte pikemaks perspektiiviks – visiooniks, on olla number üks *premium* bränd sõiduautode turul. Missiooniks aga pakkuda läbi innovaatilise tehnoloogia, kõrge sportliku sooritusvõimega autode, kompromissitu kvaliteedi ja laitmatu teeninduse parimat kliendikogemust oma valdkonnas. Audi esinduste tunnuslauseks on: „Edumaa läbi tehnilise arengu“. (Reval Auto,... 2016)

Ettevõtte eesmärgid on (Samas, 2016):

- müüginumbrite kasv;
- kasumi kasv;
- tugev maine;

- kliendi rahulolu;
- atraktiivne tööandja.

Joonis 4. RAE strateegilise orientatsiooni komponendid (RAE Töötaja käsiraamat, 2016)

Audi Eesti on oma partnerite koolituse viinud uuele tasemele, avades AUDI AG nõuetele vastava koolituskeskuse. Uus AUDI AG standarditele vastav koolituskeskus avati 2014 aasta alguses. Koolituskeskuses viiakse läbi RAE müügipersonali toote- ja müügikoolitusi ning teeninduse ja originaalosade töötajate kliendisuhtlusalaseid ja tehnilisi koolitusi. Koolituskeskus on 300 ruutmeetrise üldpinnaga, kus on kaks õppeklassi, mõlemad 12 osalejale. Lisaks kahele koolitusklassile on keskuses 160-ruutmeetiline praktiline õpperuum, kus saab koolitust läbi viia korraga kuni kolme sõidukiga. Ruum on varustatud diagnoositesti, vajalike eri- ja standardtööriistade, autotõstuki, heitgaaside väljatõmbesüsteemi, suruõhuvarustuse ja Audi standarditele vastava töökojamööbliga. (Audi...2016)

2015 aasta suvel renoveeriti klientide paremaks teenindamiseks Audi Tallinna salong täielikult. Audi AG kvaliteedinõuetele ja kaasaegseimale arhitektuurikontseptsioonile

vastavasse renoveeritud salongi on paigutatud Audi mudelite väljapanek, eraldi automüügitsoon konfiguraatori, värvi- ja materjalinäidiste ning kõige muu sinna juurde kuuluvaga, teeninduse vastuvõtt, originaalosalade müük ning mugav kliendinurk. Uute autode müügisalongi ja teeninduskeskuse kõrval asub ka Audi rahvusvahelistele standarditele vastav kasutatud autode müügisalong. (Audi...2016)

Ettevõtte omab kvaliteedijuhtimise sertifikaati ISO 9001:2000. Sertifikaat katab ettevõtte kõiki peamisi tegevusvaldkondi ehk sõiduautode (Audi) müüki, hooldust, remonti, keretööde teostamist ning varuosade müüki. (Samas, 2016) Klientide rahuolu tagamiseks viiakse läbi igakuiselt EMOR-i poolt rahuolu uuringuid, mille tulemusi analüüsitakse ja tehakse järeltegevusi, et saavutada parimat.

2.2. Finantsanalüüsi töövahendi väljatöötamine ja selle rakendamine vertikaal- ja horisontaalanalüüsil

Käesolevas alapeatükis kirjeldatakse finantsanalüüsiks sobiva töövahendi koostamist *MS Exelis* Reval Auto Esindused OÜ finantsnäitajate alusel. Uuringus kasutatakse kvantitatiivset meetodit dokumentide ja statistiliste andmete analüüsiks väljatöötatud mudeli peal. Dokumentideks on RAE majandusaasta aruanded ja Statistikaameti rahandussuhtarvud, aastatel 2010–2014.

RAE on tegutsenud juba 2009 aasta augustist ja koostatud on kuus majandusaasta aruannet, kuid seniajani ei ole ettevõttes teostatud finantsanalüüsi selle traditsioonilises tähenduses. Finantsanalüüsi teostatakse ajalooliste andmetega vähemalt kolme kuni viie aasta näitajate alusel, seega on mõistlik aeg teha seda ka RAE-l. Kuna ettevõttes puudub finantsjuht, võiks analüüsi teostamisel abi olla just finantsanalüüsi töövahendist, kus peale näitajate sisestamist oleks olemas suhtarvuanalüüs koos selgitustega ning joonised illustreerimaks bilansi ja kasumiaruannete horisontaal- ja vertikaalanalüüsi tulemusi aastate lõikes, sealjuures uuenedes automaatselt uute näitajate lisamisel.

Antud finantsanalüüsi töövahend aitaks ettevõttel paremini prognoosida järgmise aasta eelarvet ja tõlgendada tulemusi kui midagi läks halvemini või paremini, seega põhjustes

paremini selgust tuua. Töövahendi peamiseks eesmärgiks ettevõtte jaoks oleks, aidata juhtidel efektiivsemaks juhtimiseks vastu võtta õigemaid otsuseid.

Finantsanalüüsiks vajaminevad andmed, milleks on 2010–2014 majandusaasta aruanded, on saadud ettevõttest. Bilanss, kasumiaruanne ja rahavoogude aruanne ongi sisendiks finantsanalüüsi töövahendi täitmisel (vt lisad 1–3). Kogu töövahendi mudel on ülesehitatud ühele tööraamatule ja üheksale töövihiku lehele *MS Excelis* ning sisestada on vaja ainult bilansi, kasumiaruande ja rahavoogude aruannete kõikide ridade näitajad (vt joonis 5).

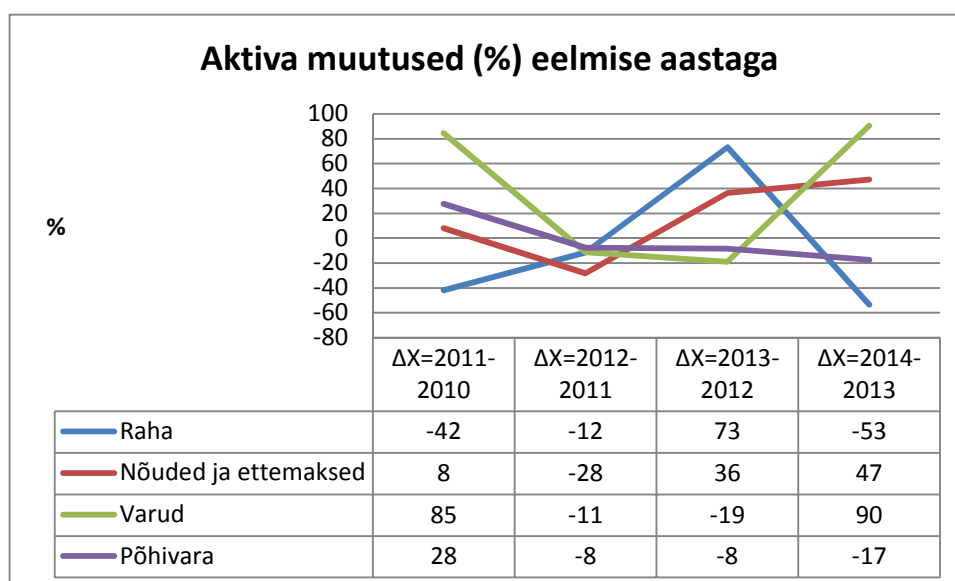
Joonis 5. Finantsanalüüsi töölehe ülesehitus (autori koostatud)

Töövahendi kasutaja sisestab andmed roheline sakiga töölehtedele (vt joonis 5). Järgnevad töölehed – kollased ja punased, sisaldavad ainult valemeid, midagi lisaks sisestama ei pea. Kuna kõik näitajad on *excelis* arvutatud, on valemid ja nende tähistused paigutatud lisadesse 10–13. Kui algandmed on tabelitesse sisestatud, ilmuvad kõikidele ülejäänud töölehtedele näitajad ja lisaks eraldi jooniste töölehele ka ülevaatalikud graafikud, mis uute sisendite lisamisel samuti uuenevad. Selleks, et vältida otsitava väärtuse mitteleidmisel veateateid, on rakendatud tühja lahtri saamiseks funktsiooni *IFERROR*.

Suhtarvude töölehel on igale näitajale juurde lisatud kommentaar (tuleb nähtavale kui minna hiire kursoriga nurgas oleva punase kolmnurga kohale), milles on kirjas, mida antud suhtarv mõõdab ja kuidas tuleb seda arvutada. Lisaks on välja arvutatud näitajatel küljes piltlikud mõõdikud (rist, hüüumärk või linnuke), lähtudes valgusfoori värvide kriteeriumitest, mis võimaldavad kiiremini saada ülevaadet ettevõtte finantsolukorrast. Rist tähendab, et näitaja on nõrk, hüüumärk rahuldav ja linnuke, et kõik on hästi.

Bilansi aktiva horisontaalanalüüsi tulemus baasaastata näitab, et kõige suuremad protsendilised ja rahalised muutused on toimunud varudega (vt lisa 4 ja joonis 6). Aastal

2011, võrreldes eelmise aastaga kasvasid varud 85% (1 384 tuh. eurot) ja 2014 aastal 90% (1 963 tuh. eurot) võrra, mis tähendab peaaegu kahekordistunud varude seisu. 31.12.2011 aasta varude kasvu tingis asjaolu, et varasem laoseis oligi liiga väike, sest ka rahalisi vahendeid nappis. 31.12.2014 aasta seisuga varude suur kasv on tingitud väga suurest kogusest uute autode tarnest just aasta lõpus ning mille realiseerimine jäi 2015 aasta algusesse. Niisugust olukorda väga tihti ei esine, tavapäraselt jääb autode ladu aastalõpuks just väiksemaks nagu see toimus kahel vahepealsel aastal 31.12.2012 ja 31.12.2013 seisuga.

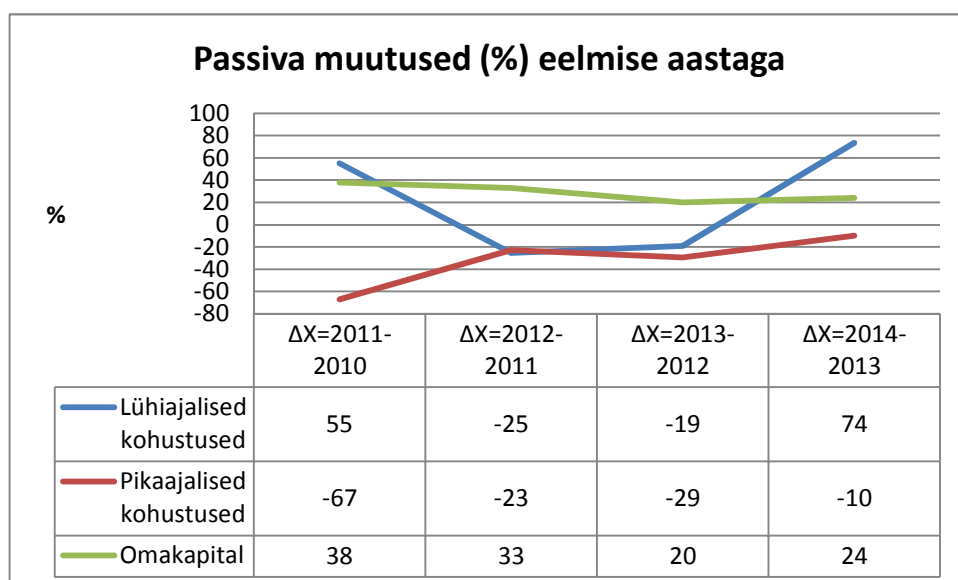

Joonis 6. RAE bilansi aktiva horisontaalanalüüs ilma baasaastata (autori koostatud)
 ΔX – protsentuaalne muutus

Jooniselt 6 näeme suuri protsendilisi muutusi samuti raha real, kuid summaliselt on need ebaolulised, jäädes vahemikku 121 tuhat suurenemise ja 22–154 tuhat eurot vähenemisse (vt lisa 4). Viimasel kolmel võrdlusperioodil on nõuete ja ettemaksude suuremad protsendilised ja rahalised muutused tingitud just suurest maksude ettemaksude muutusest (vt lisa 4). Võrreldes 2012 seisu eelmise aastaga, vähenesid maksude ettemaksed 85% (450 tuh. euro) võrra, aga 2014 seisuga võrreldes, suurenesid maksude ettemaksed 1458% (577 tuh. euro) võrra. Maksude ettemaksu (käibemaksu) suurust mõjutab kõige enam detsembrikuus tavapärasest suurem kogus sisseostetud kaupa, mida ei ole veel jõutud maha müüa, mis on ka suures seoses 2014 varude suurenemisega.

Põhivara protsendilised muutused eelmise aastaga on olnud kõige väiksemad kuigi RAE on investeerinud põhivarasse igal aastal. Kõige rohkem investeeriti 2010 aastal (315 tuh. eurot töökoja seadmetesse), mis on seletatav ka ettevõtte alustamisega. 2011–2014 soetati põhivara ca 113 tuhande euro eest aastas. Alates 2011 aastast ületab põhivara kulum põhivara soetuse, mistõttu vähenebki põhivara jääkmaksumus igal aastal.

Bilansi passiva (vt lisa 4 ja joonis 7) suurimad protsendilised ja rahalised muutused on toimunud lühiajaliste kohustuste muutuses. 31.12.2011 suurenes laenukohustus võrreldes eelmise aastaga pea kaks korda, kasvades 87% (692 tuh. eurot) ning 31.12.2014 kasvas laenukohustus ca kolm korda, mis teeb kasvuks 193% (1 578 tuh. eurot). Viimane suur laenukohustuse kasv tekkis autode ostmiseks laofinantseeringu suurendamise ja arvelduskrediidi kasutuselevõtmise tõttu.

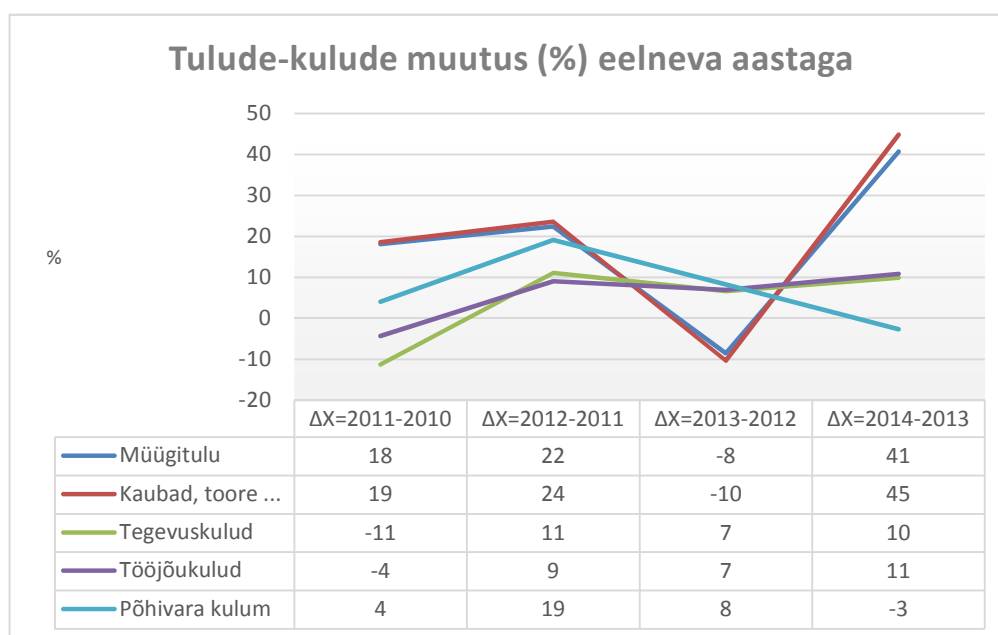
Joonis 7. RAE bilansi passiva horisontaalanalüüs ilma baasaastata (autori koostatud)

Pikaajaliste kohustuste muutused on küll märkimisväärsed protsendiliselt, kuid mitte rahaliselt. Kohustused on pidevalt vähenenud. Omakapital on alates 2011 aastast pidevalt kasvanud, võrreldes eelmise aastaga, seega ettevõtte teenib kasumit.

Kasumiaruande horisontaalanalüüs baasaastata näitab (vt lisa 5), et võrreldes 2012 aastat 2011 aastaga on muutused ärituludel ja ärikuludel kokku samad (22%), samuti ka 2013 aastat 2012 aastaga võrreldes on mõlema muutused -9% ja 2014 aastat võrreldes

2013 aastaga on mõlema rea muutus 41% . Ainult 2011 aastal kasvasid kokku äritulud võrreldes eelmise aastaga 18% ja ärikulud 15%. Ärikulude väiksema kasvu põhjuseks saame pidada võrdlusperioodi tavapärasest pikemat perioodi (2010 majandusaasta aruanne sisaldab ka 2009 aasta 3 kuud).

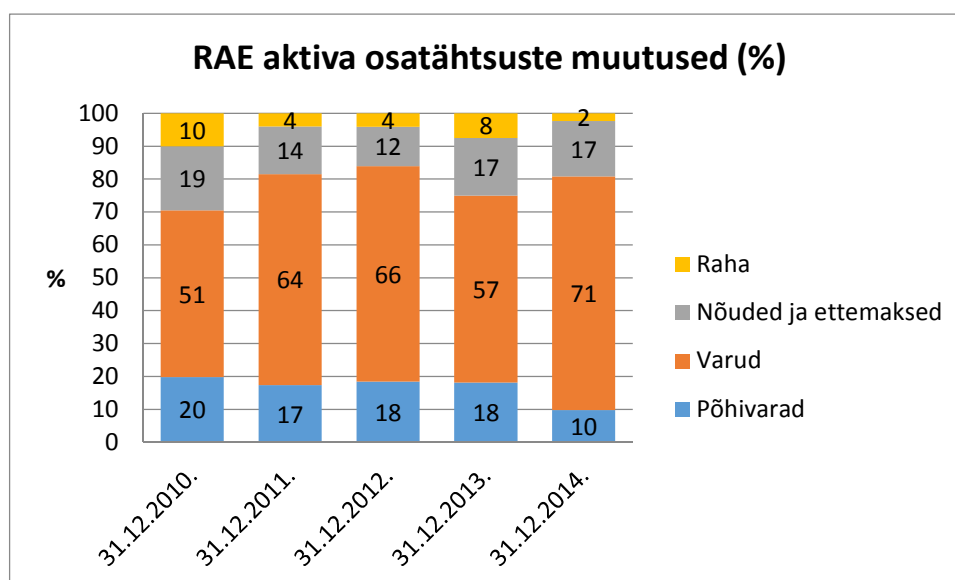
Kasumiaruannete peamiste ridade muutused võrreldes eelmise aastaga on toodud joonisel 8. Müügitulu ja kaubad, toore, materjali kulurida on üldiselt sünkroonses muutumises, samas on muutused kulude kasvu osas enamasti suuremad kui tuludel (1%–4% võrra), välja arvatud 2013 aasta kui kulud vähenesid (-10%) rohkem kui tulud (-8%). Tegevuskulud ja tööjõukulud on vähenenud 2011 aastal võrreldes eelmise aastaga, sest 2010 majandusaasta aruandes on lisaks 2009 aasta kolm tegutsemiskuud juurde liidetud. Järgnevatel aastatel on muutuste kasvud ühtlased. Põhivara kulumise osas on näha 2014 aasta lõpuks langustrendi, sest enamusel 2009 aastal soetatud põhivaral on tulenevalt kasulikust elueast kulumiarvestus nullis.

Joonis 8. RAE kasumiaruande horisontaalanalüüs ilma baasaastata (autori koostatud)

Võrreldes aruandeaasta puhaskasumit eelneva aastaga (vt lisa 5), näeme et 2012 aastal suurenes kasum 105 tuhande euro võrra (39%), 2013 aastal vähenes 10 tuhande euro võrra (3%) ja 2014 aastal kasvas 113 tuhande euro võrra (31%). Üldiselt võib siin kasumi muutumise põhjusteks pidada samade aastate müügitulu kasvu või langust.

Bilansi vertikaalanalüüsisist (vt lisa 6 ja joonis 9) on näha, et aktivakirjetes on suurima osakaaluga varud, olles seisuga 31.12.2010 ligikaudu 51% (1 637 tuh. eurot) bilansi kogumahust (3 229 tuh. eurot). Järgneval kahel aastal kasvas varude osakaal bilansimahu suhtes 31.12.2011 13 ja 31.12.2012 2 protsendipunkti, kusjuures 2011 aasta lõpuks varud suurenesid 1 384 tuhat eurot ja 2012 aasta lõpuks varud vähenesid 342 tuhat eurot. Seisuga 31.12.2013 kahanesid varud bilansimahu suhtes 9 protsendipunkti (507 tuh. eurot), kuid 2014 aasta lõpuks varud peaaegu kahekordistusid, suurenedes 14 protsendipunkti ja 1 963 tuhande euro võrra. Varude all on RAE-l autod ja varuosad müügiks, varuosa ladu püsib läbi aastate stabiilsena ca 400 tuhande euro juures, enim muutub autode laoseis.

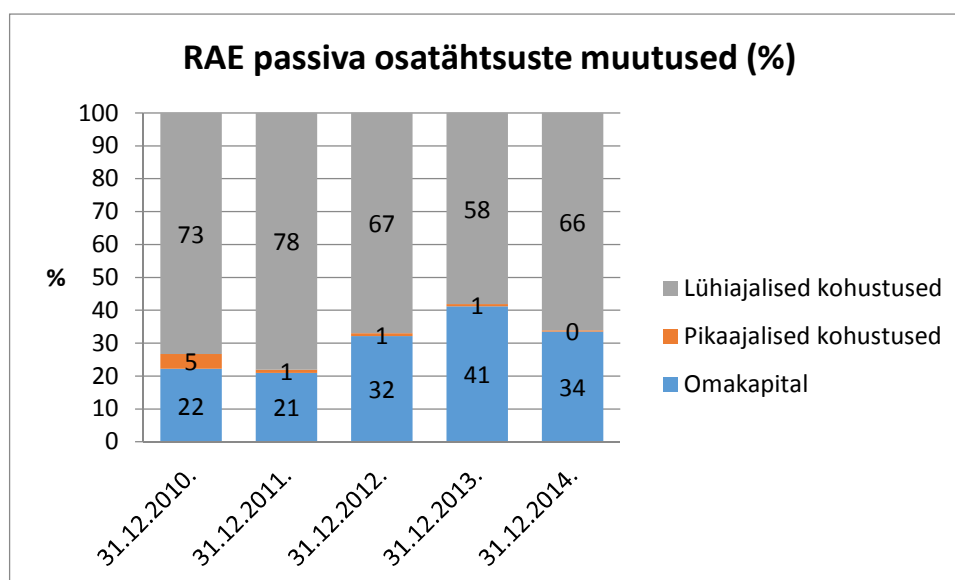

Joonis 9. RAE bilansi vertikaalanalüüsi aktivakirjete osatähtsuste muutused (autori koostatud)

Nõuete ja ettemaksete osakaal bilansi kogumahust jääb aastatel 2010–2014 12%–19% piiridesse. Suurimad rahalised muutused on olnud 2012 aastal, kui nõuded ja ettemaksed vähenesid 192 tuhande euro võrra ja 2014 aastal, kui suurenesid 315 tuhande euro võrra (vt lisa 4), võrreldes eelmise aastaga, peamiseks põhjuseks maksude ettemaksude muutus, millest oli juttu horisontaalanalüüsi juures. Vastupidine olukord tekkis RAE-l 2012 aastal, kui vähenesid rahaliselt varud kui ka maksude ettemaksed ja nõuded, mille põhjuseks laojäägi realiseerimine aasta lõpus, samas uut kaupa juurde ei

ostetud. Muud muutused aktiva kirjetes on vähem olulised. Põhivarade jääkväärtus onalates 2012 aastast vähenenud. Samas on käibevara ja põhivara osakaal bilansimahust, seisuga 31.12.2012 ja 31.12.2013 jäänud samaks (vastavalt 82% ja 18%). 31.12.2014 on põhivara vähenenud 8 protsendipunkti (121 tuh. euro) võrra, sest tulenevalt põhivarade kasulikust elueast, (RAE-l on keskmiselt 3–5 viis aastat) lõppes paljudel põhivaradel kulumi arvestamine.

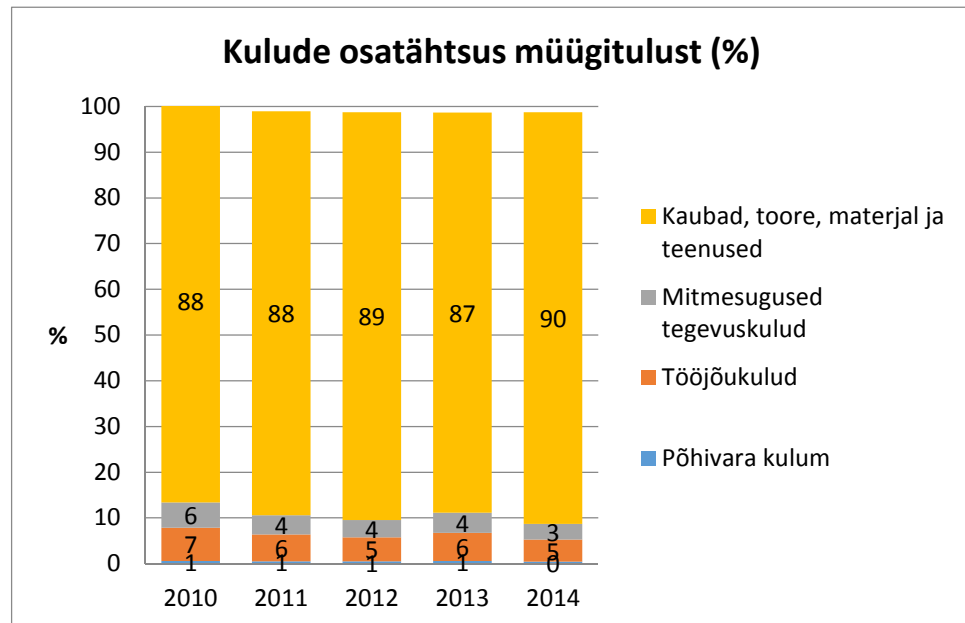
Bilansi passivakirjete analüüsimisel (vt lisa 6 ja joonis 10) näeme, et võlad ja ettemaksud moodustavad vaadeldaval perioodil tugevasti üle poole kogu bilansimahust. Sellest lühiajalised kohustused jäävad vahemikku 58%–78%.

Joonis 10. RAE bilansi vertikaalanalüüsi passivakirjete osatähtsuste muutused (autori koostatud)

Oluline osakaal lühiajalistest kohustustest on saadud ettemaksudel, mis on vahemikus 11%–33%, mis on igati loogiline kuna ettevõtte tegeleb spetsiaalselt klientidele toodetud autode müügiga ja riskide maandamiseks tuleb kliendil tasuda käsiraha minimaalselt 10% auto hinnast. Aastatel 2010–2014 on see küll muutunud oluliselt väiksemaks, mille on tinginud lühem periood auto tellimisest valmimiseni. Pikaajaliste kohustuste osakaal on püsinud aastatel 2011–2013 stabiilsena, moodustades vaid 1% bilansimahust. Hetkel puuduvad ettevõttel pikaajalised kohustused.

Käesoleva analüüsi puhul näitab kasumiaruande vertikaalanalüüs erinevate kulu- ja kasumikirjete osatähtsust müügitulust. Kasumiaruande vertikaalanalüüsisist on näha (vt lisa 7 ja joonis 11), et olulisi muutusi peamiste kulukategooriate (kaubad, toore, materjal ja teenused, tegevuskulud, tööjõukulud ja põhivara kulum) osas antud perioodil pole toimunud. Kulude osatähtsus müügitulust on jäänud samale tasemele, mis viitab selgele stabiilsusele kulude jaotusest müügi suhtes.

Joonis 11. RAE kasumiaruande kirjete vertikaalanalüüsi tulemused (autori koostatud)

Nii horisontaal- kui vertikaalanalüüsid annavad vaid ülevaadet ettevõtte finantsseisundist ning nende põhjal on suhteliselt raske teha mingisuguseid oletusi ja järeldusi. Suhtarvude analüüs on põhjalikum ja seda käsitleb töö autor järgmises alapeatükis.

2.3. Finantssuhtarvude analüüs

Töö autor analüüsib alljärgnevas peatükis RAE finantssuhtarve üldtunnustatud kriteeriumite alusel, mis on välja arvatud finantsanalüüsi töövahendiga (vt lisa 8). Lisaks antakse hinnang RAE finantssuhtarvudele Eesti Statistikaameti mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont keskmiste näitajate alusel.

Vaadeldavatel aastatel RAE puhaskäibekapital on positiivne ja ettevõtte on selle järgi likviidne (vt joonis 12). Alates 2012 aastast on puhaskäibekapital jõudsalt kasvanud, ettevõtte teenib iga aastast kasumit, mistõttu on paranenud RAE lühiajaline arvete tasumise võime. Detailsemaks analüüsiks on vajalik kasutada suhtarve.

Likviidsuse suhtarvud	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Puhaskäibekapital	NWC	223 583	217 855	595 894	909 207	1 403 727
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (maksevõime üldine tase)	CR	✗ 1,09	✗ 1,06	! 1,22	! 1,41	! 1,36
Likviidsuskordaja (kiireloomuliste maksete tase)	QR	! 0,40	✗ 0,24	✗ 0,24	! 0,43	✗ 0,29
Kiire maksevalmiduse kordaja	CAR	! 0,14	✗ 0,05	✗ 0,06	! 0,13	✗ 0,03

Joonis 12. RAE likviidsuse suhtarvud (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

Maailmas üldtunnustatud kriteeriumite järgi on antud ettevõtte likviidsus 2010–2011 halb ja 2012–2014 rahuldav (vt joonis 12). Parema ülevaate saamiseks võrdleme neid tulemusi Statistikaameti näitajatega (vt lisa 9), mille tulemusel selgub, et ettevõtte näitajad jäävad kõik 1. kvartiili ja mediaani vahele. Võib kinnitada, et tulemus on rahuldav. Lühiajaliste võlgnevuste kattekordaja on halb likviidsuse näitaja, kuna arvestab ka arvete tasumise varude realiseerumise teel. Detailsemaks analüüsiks soovitatakse kasutada likviidsuskordajat.

Likviidsuskordaja (*QR*) on üldtunnustatud kriteeriumitele tuginedes aastatel 2011, 2012 ja 2014 nõrk, aga 2010 ja 2013 rahuldav (vt joonis 12). Võrreldes Statistikaameti näitajatega on samuti näha, et tulemused jäävad nõrgale tasemele, olles veidi alla 1. kvartiili seisuga 2011 ja 2012 aastal. Ülejäänud aastatel on näitajad rahuldavad, jäädes esimese kvartiili ja mediaani vahele (vt lisa 9). Peamiseks põhjuseks on suur varude osakaal bilansis, mis on kaubandusettevõtetele iseloomulik.

Kohese likviidsuse näitaja (*CAR*) nii hea ei ole – 2010 ja 2013 on antud näitaja rahuldav, ülejäänud aastatel halb (vt joonis 12 lk 45). Kiire maksevalmiduse kordaja on teistest likviidsusnäitajatest kergemini mõistetav kuna näitab, mitu protsenti lühiajalistest kohustustest on ettevõtte võimeline tasuma kohe, ilma varusid ja debitorset võlgnevust müümata. See tõestab, et varude alla on paigutatud väga suur summa.

Järgmisena analüüsitakse ettevõtte maksevõimet ja kapitali struktuuri. Kõige levinumaks intresside maksevõimet näitavaks suhtarvaks on intresside kattekordaja (*TIE*).

Maksevõime ja kapitalistruktuuri suhtarvud	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Intresside kattekordaja	TIE	✗ -4,79	✓ 6,32	✓ 7,63	✓ 10,77	✓ 13,21
Võlakordaja	DR	✗ 78%	✗ 79%	✓ 68%	✓ 59%	✓ 66%
Solidsuskordaja	SO	✗ 22%	✗ 21%	✓ 32%	✓ 41%	✓ 34%

Joonis 13. RAE maksevõime ja kapitalistruktuuri suhtarvud (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

Üldtunnustatud kriteeriumi alusel peaks see näitaja olema vähemalt 2,5. RAE oli aastatel 2011–2014 korralikus ärikasumis ja seetõttu ka antud näitaja üldtunnustatud kriteeriumite alusel tugevalt kõrgem (vt joonis 13), paranedes iga aastaga. Sisuliselt on selle näitaja analüüsimine antud ettevõtte mõistes oluline, kuna laenude osatähtsus kogu bilansimahust on kasvanud 2014 aastaks 41%-ni. Intresside teenindamise võime on olemas. Statistilistele suhtarvudele tuginedes, asub RAE 2010 kuni 2013 aastal üle mediaani ja 2014 aastal üle kolmanda kvartiili, mis on antud sektoris hea näitaja.

Statistikaamet kasutab võlakordaja leidmisel aastate koguvõlgnevuste keskmisi, seega peame ise tuletama Statistikaameti võlakordaja võrdluseks. Ettevõtte üks osa finantseeritakse võõrfinantseerimisest ja teine omafinantseerimisest ning nende osakaalud peavad olema 100% ehk 1. Sellest tulenevalt on tuletatud ise Statistikaameti võlakordaja (DR_{1kv}) võrdluseks. Näiteks 1. kvartiili jaoks:

$$DR_{1kv} = 1 - SO_{3kv} \quad (1)$$

2010 ja 2011 aastal on võlakordaja ettevõttel üle 70% (vt joonis 13), 2012 napilt lubatavas suurusjärgus – 68% ning 2013 aastal on *DR* 59% ja 2014 aastal 66%, mis on suhteliselt kõrge, aga enamuse võlgnevusest moodustavad 2010–2013 mitteintressi kandvad kohustused. Statistikaameti asendikeskmiste suhtes on ettevõtte 2010–2012 aastal üle mediaani, 3. kvartiili lähedal ja 2013–2014 aastal samuti üle mediaani, aga vähem lähedal 3. kvartiilile. Liiga suure võõrkapitali osakaalu puhul peame jälgima, et selline kapitalistruktuur ei tekitaks makseraskusi.

Soliidsuskordaja (*SO*) jääb ettevõtte 2010-2011 aastal veidi üle 1. kvartiili ja 2012–2014 aastal 1. kvartiili ja mediaani vahele (vt joonis 13). Aastatel 2012–2013 on soliiduskordaja kasvanud samas suurusjärgus eelmise aastaga, 2014 aga kahanenud 7%. Omakapitali suuruse muutust mõjutab eelkõige jooksva aasta majandustulemus ning 31.12. kohustuste seis võlausaldajate ees. Saame väita, et kapitali struktuur on muutunud ja ettevõtte maksevõimelisus on paranenud oluliselt, seda näitab ka omanike otsus maksta igal aastal dividende, kuid mitte rohkem kui 35 % kasumist, mis on mõislik ettevõtte jätkusuutlikkuse ja käibevahendite tagamise huvidest (P.Tiitson, suuline vestlus, 27.04.2016).

Baseerudes RAE bilansile ja kasumiaruandele on leitud esmalt varade käibekordaja (*AT*) ja seejärel varade käibevälde (*DAH*). Selle ettevõtte varade käibimine võtab aega alla kahe kuu, mis tähendab, et nt 2011 aasta andmetele tuginedes saab öelda, et 62 päevaga suudavad varad tekitada sama palju käivet, kui on nende väärtus bilansis (vt joonis 14).

Efektiivsussuhtarvud	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Varade käibevälde	DAH	50	62	44	45	48
Debitoorse võlgnevuse käibevälde	DSO	4	2	4	6	2
Materiaalse põhivara käibevälde	DFAH	8	7	6	6	3
Varude käibevälde	DIH	29	45	32	29	38
Kreditoorse võlgnevuse käibevälde	DAPO	6	15	4	3	5
Ettevõtte finantseerimistsükkel CCC=DSO+DIH-DAPO	CCC	27	31	32	32	36

Joonis 14. RAE efektiivsussuhtarvud (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

Antud näitajale hinnangu andmiseks võrdleme seda tulemust Eesti Statistikaameti mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont keskmiste näitajatega. Eesti Statistikaamet esitab varade käibekordaja, mitte varade käibeväldete võrdlusandmeid, need saame tuletada järgnevalt:

$$DAH_{1kv} = \frac{360}{AT_{3kv}} \quad (2)$$

Käibevälte tuletamiseks on autor Statistikaameti kodulehelt võtnud 2010–2014 aastate varade käibesageduse näitajad ning tuletanud neist käibevälte (vt lisa 9). Vastavalt arvutuste tulemustele selgub, et ettevõtte varade käibevälde jääb kõigil aastatel tugevalt alla 1. kvartiili. Antud näitajat saab pidada väga heaks, sest varad suudavad tekitada piisavalt müügikäivet.

Debitoorse võlgnevuse käibevälde (*DSO*) näitab, et 2010–2014 aastal maksavad kliendid ettevõttele arved ära alla nädala (vt joonis 14). Kõikidel aastatel asub RAE 1. kvartiili ja mediaani vahel. 2010, 2012 ja 2014 aastal suhteliselt 1. kvartiili ja mediaani keskel, 2011 aastal rohkem esimese kvartiili poole ja 2013 aastal suhteliselt mediaani lähedal. Antud näitaja on sektoris väga hea. See tähendab, et nõuded laekuvad kiiresti ja maksetähtajad on suhteliselt lühikesed. Kuna antud näitaja (*DSO*) arvutatakse 31.12. seisuga, ei pruugi see nii olla kuude lõikes. 2010–2014 aastate nõudeid ostjate vastu analüüsidis sai töö autor keskmiseks nõuete saldoks ca 800 tuhat eurot, mis on seletatav automüügi „hooajalisusega“ – detsembris ostetakse kõige vähem uusi autosid ja seetõttu on just ostjate nõuded aastalõpu seisuga kõige madalamad. Saame järeldada, et antud ettevõtte väga pikki tähtaegu ei anna ja enamuse ostjate nõuetest moodustavad automüügi arved, mille raha laekumine venima ei saa hakata kuna autot enne kätte ei anta. Seega on nõuded ostjate vastu kontrolli all.

Eesti Statistikaamet ei esita ka materiaalsete põhivarade käibevälte (*DFAH*) võrdlusandmeid (esitab põhivarade käibesageduse), aga need on võimalik tuletada sarnaselt varade käibevälte tuletusele (vt lisa 9). Selle tulemusel (vt joonis 14) on selgunud, et ettevõtte põhivarad käibivad keskmiselt vastavalt 8–3 päeva, pidevalt vähenedes, sest vähenenud on ka põhivarade jääkväärtus. Kõigil aastatel jäävad näitajad alla 1. kvartiili ja seda võib pidada väga kiireks. Teisisõnu üks põhivara all olev euro suudab tekitada ühe müügikäibe euro sisuliselt nädalaga (2010: 8 päeva, 2011: 7 päeva, 2012–2013: 6 päeva, 2014: 3 päeva). Olukorra väga head näitajat saab selgitada sellega, et ettevõtte rendib oma kolme esindust (viis eraldi maja) ja seetõttu on põhivaras peamiselt seadmed ja inventar, millega suudab ettevõtte tekitada suurt müügikäivet.

Varude käibevälde (*DIH*) (vt joonis 14) näitab, et varud (peamiselt autod) vahetuvad täielikult umbes kuu aja tagant ehk päevade arv kaupade saabumisest kuni müügini on

kõigil aastatel 29–45 päevani. Selle näitajaga asub ettevõtte sektori andmetega võrreldes aastatel 2010, 2012–2014 1. kvartiili ja mediaani vahel, rohkem mediaani poole, olles ühtlasi skaala paremas otsas ja esindades sektori paremat praktikat. Ainult 2011 aastal oli näitaja mediaani ja 3. kvartiili vahel, pigem mediaani lähedal. Eelnevast tulenevalt võib öelda, et varude konversiooniperiood on mõõdukas, mis viitab sellele, et kaupa on laos parasjagu ning realiseerimisega ei ole probleeme. Näitaja *DIH* keskmine konversiooniperiood on 35 päeva ja antud ettevõttele seab ikkagi piirid uute ja kasutatud autode laoseis, mida ettevõtte jälgib kriitiliselt vastavalt turu situatsioonile ja nõudlusele. Kindlasti ei saa RAE seda näitajat pigem esimese kvartiili juurde, kuna autode müügi ettevalmistamiseks võib kuluda 7–14 päeva. Mediaani juures püsimine on antud ettevõttele kõige optimaalsem.

Kreditoorse võlgnevuse käibevalde (*DAPO*) näitab, et antud ettevõtte tasub arved tarnijatele ära 3–6 päeva möödudes (va 2011 ja 15 päeva) (vt joonis 14). 2011 aastal pikenes 15 päevani tarnijatele tasumata arvete aeg, mille tingis tavapärasest suurem võlgnevus seotud ettevõttele tasumata uute autode eest suurusjärgus 959 tuhat eurot. Statistikaameti asendikeskmisega (vt lisa 9) võrreldes 2010, 2012 ja 2013 aasta näitaja asub 1. kvartiili ja mediaani vahel, suhteliselt keskel. 2011 aasta näitaja veidi üle mediaani 3. kvartiili poole ja 2014 aastal täpselt mediaanil.

Seda näitajat (*DAPO*) on väga hea võrrelda sellega, mitme päeva jooksul ettevõttele endale arveid tasutakse (*DSO*). Kuna debitoorse võlgnevuse käibevalde on väga väike, siis saame eeldada, et ettevõtte likvideerib oma võlgnevused samuti lühikese ajaga ja on seega keskmisest kiirem maksja.

Ettevõtte finantseerimistsükkel (*CCC*) näitab (vt joonis 14 lk 46), et RAE peab oma tegevuste teostamiseks otsima täiendavaid rahalisi vahendeid aastatel 2010–2014 27–36 päeva. 2010 ja 2014 aasta osas jäi see näitaja Statistikaameti asendikeskmistega võrreldes mediaani ja 1. kvartiili keskele, mida saab juba päris heaks lugeda, kuid 2013 olles samuti samas vahemikus, aga mediaani lähedal olles sellega suhteliselt keskpärane. 2011 ja 2012. a ollakse juba mediaani ja 3. kvartiili vahel, rohkem mediaani lähedal ehk näitaja on muutunud veidi halvemaks. Finantseerimistsükkel on ettevõttel suhteliselt ühtlane, keskmiselt kalendrikuu. Lahenduseks on ettevõtte kasutanud ka

kõigil neljal (va 2010) aastal laofinantseeringut uute autode ostmiseks, mis on praeguste intresside juures küll vägagi mõistlik, kuid kreditoorse võlgnevuse (*DAPO*) lühike tasumise aeg näitab, et arvete maksmisel võiks rakendada pikemat maksetähtaega.

Seega efektiivsuse analüüsist järeldub, et ettevõtte kasutab oma varasid kiiruse seisukohalt suhteliselt efektiivselt ja peaks olema ka pikas perspektiivis võimeline finantseerima ning sellega ka tagama äritegevuse jätkumise.

Ettevõtte käibe euro suutis aastatel 2011–2014 tekitada ligikaudu ühe eurosendi kasumit (vt joonis 15 lk 50). Võrdluses Statistikaametiga on see näitaja 2010–2013 aastal 1. kvartiili ja mediaani vahel, 2014 seevastu veidi üle mediaani 3. kvartiili poole, mis on juba väga hea. Üldtunnustatud kriteeriumi järgi saab käibelt teenitud 1% piisavaks pidada. Tulemuste paremaks saamise nimel tuleks läbi viia täiendav analüüs.

Kompromissi leidmine müügi käibe ja rentaablu vahel on üks raskemaid ülesandeid. Siin saab ettevõtte maksimeerida varude realiseerimiskiirust, tagades kliendile valiku või müüa kaupu kallimalt ja vähendada laoseisu. Need on äritegevuse mõistes vastandlikud strateegiad, mida saab rakendada kombineerituna.

Varade rentaablu (*ROA*) näitab, et ettevõtte vara all olev 1 euro teenis 2011 aastal 5,74 eurosent, kasvades 2013 aastaks 9,56 eurosendini ja vähenedes 2014 aastal 8,20 eurosendini (vt joonis 15).

Rentaabluse analüüs:	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Käiberentaablu e. tegevustulukus	PM	-1,74%	0,98%	1,11%	1,18%	1,10%
Varade rentaablu	ROA	-12,53%	5,74%	9,18%	9,56%	8,20%
Omakapitali rentaablu	ROE	-56,51%	27,39%	28,58%	23,18%	24,48%

Joonis 15. RAE rentaablu analüüs (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

Antud sektoris oleva ettevõtte puhul on näitaja vaadeldaval perioodil olnud suhteliselt hea, asudes statistikasuhetarvudega võrdluses 2011 ja 2012 aastal veidi üle mediaani, kolmanda kvartiili poole ja 2013 ja 2014 aastal tugevalt üle mediaani, kolmanda kvartiili poole. Üldtunnustatud kriteeriumi järgi aga 2011 aasta *ROA* jätab soovida, sest alla 10%, järgneval kahel aastal on *ROA* oluliselt paranenud ja peaaegu jõudnud 10%

piirile, seetõttu pigem hea. Vähemate varadega on saavutatud suurem kasum. 2014 aastal on varade rentaablus halvenenud, sest varud on suurenenud aga pole piisavalt kasumit teeninud, seega peaks ettevõtte varasid efektiivsemalt kasutama.

Omakapitali rentaabluse sisuliseks kriteeriumiks on, et peab olema suurem kui omanike nõutav tuluvorm. Arvuline kriteerium ütleb, et *ROE* peab olema suurem kui *ROA*, seega suurem kui 12%. Sarnaselt teiste kasumlikkuse näitajatega on ka omakapitali rentaablus vaadeldaval perioodil suhteliselt stabiilne (vt joonis 15), mitte arvestades esimest aastat (2010) kui ettevõtte teenis kahjumit. Antud sektoris oleva ettevõtte puhul on *ROE* vaadeldaval perioodil olnud suhteliselt hea, asudes statistikasuharvudega võrdluses 2011–2014 aastal üle mediaani, kolmanda kvartiili poole.

Omakapitali analüüsi suhtarvudest on võimalik arvutada dividendide väljamakse-kordajat (*d*) kogunäitajate alusel, sest igal osanikul on üks osa ja suurused võivad olla erinevad.

Omakapitali kasutamise analüüs	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Dividendide väljamakse-kordaja	<i>d</i>	0%	18%	28%	28%	28%

Joonis 16. Omakapitali kasutamise analüüs (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

Kuna dividende makstakse välja kevadel eelmise aasta tulemuste alusel, siis puhaskasumiks on võetud eelmise aasta näitaja (vt joonis 16) Ettevõtte maksab omanikele alates 2012 aastast stabiilselt dividende 28% eelmise aruandeaasta puhaskasumist.

RAE-l oli Z-skoor 2010 ja 2011 aastal alla 1,1, seega oli ettevõttel oht pankrotistuda. 2012 aastal jääb vastav näitaja (2,33) üldtunnustatud kriteeriumite järgi 1,1 ja 2,6 vahele, seega pole võimalik öelda, kas on oht pankrotistuda või mitte (vt joonis 17).

Pankrotianalüüs	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Z-skoori	Z	0,37 ✘	1,01 !	2,33 ✓	3,46 ✓	3,16

Joonis 17. Pankrotianalüüs (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

Põhjuseks saab lugeda ettevõtte 2010 alustatud tegevust, mis ei teeninud ettevõttele kasumit, samuti puhaskäibekapitali nappust. 2013 ja 2014 aastal on Altmani Z-skoor mõlemal korral üle kolme ja ettevõtte on finantsiliselt tugev ning pankrotti sattumine on analüüsitava ettevõtte puhul vähetõenäoline (vt joonis 19). Ettevõttel on tekkinud 2014 aastaks jaotamata kasumit 1 233 tuhat eurot ning puhaskäibekapitali 1 404 tuhat eurot.

Rentaabluse süvaanalüüs näitab, et ettevõtte tegevustulukus on kasvanud alates 2011–2013 ja 2014 veidi langenud. Efektiivsus on langenud aastal 2011, 2013–2014 ja 2012 kasvanud. Efektiivsuse kasv on positiivselt mõjunud ka *ROE*-le. (vt joonis 18).

Du-Pont analüüs	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Käiberentaablus e. tegevustulukus	PM	-1,74%	0,98%	1,11%	1,18%	1,10%
Varade käibekordaja	AT	7,22	5,85	8,25	8,08	7,46
Omandikordisti	EM	4,51	4,77	3,11	2,43	2,98
Omakapitali rentaablus=PM*AT*EM	ROE	-56,51%	27,39%	28,58%	23,18%	24,48%

Joonis 18. Du-Pont analüüs (RAE majandusaasta aruanded 2010–2014, autori arvutused)

2013 on omandikordisti aga vähenenud, siit saame järeldada, et ettevõtte kapitalistruktuur on muutunud ja võla osakaal on vähenenud, mis on hea riskide maandamisel. 2013 aasta on halvasti mõjunud *ROE*-le, sest varade kasutamise efektiivsus vähenes. 2014 aasta *ROE* kasv on toimunud võõrfinantseerimise arvelt.

2.4. Autori ettepanekud ja järeldused töövahendi praktiseerimisel

Käesoleva bakalaureusetöö empiirilises osas töötas autor välja ettevõttele RAE finantsanalüüsi töövahendi ja rakendas seal viie (2010–2014) majandusaasta aruande näitajaid. Lisaks bilansi ja kasumiaruande horisontaal- ja vertikaalanalüüsi väljaarvutatud tabelitele, saadi olulisematest kirjetest kiirem ülevaade jooniste töölehel, nähes kõikide aastate muutusi visuaalselt. Suhtarvuanalüüsi tööleht koos peidetud selgitavate kommentaaridega ja üldtunnustatud kriteeriumidele lisatud tunnusmärkidega (rist, hüüumärk või linnuke) annab finantsseisundile esmase hinnangu.

Antud töövahendisse tahtis autor lisada ka lisaks üldtunnustatud kriteeriumitele ka ettevõtete asendikeskmised suhtarvud ja nende piltliku võrdluse, paraku seda teha ei õnnestunud. Mõõdikuid, mida taheti tabelis tunnusmärkidega (värvidega) eristada polnud võimalik, sest kõiki numbreid tuli igal aastal ükshaaval eraldi võrrelda. Paraku selline lahendus ei taga töövahendi automaatset toimimist. Lahendusena sai koostatud eraldi koondtabel ettevõtete asendikeskmiste suhtarvudega ja RAE samade aastate suhtarvudega. Parema ülevaate saamiseks RAE positsioonist samas tegevusharus tegutsevate ettevõtetega said värvid, eristamaks asetumist kvartiilide järgi, pandud käsitsi.

Töövahendi lõpptulemustega võib rahule jääda, kõiki peamisi finantsaruannete analüüsi meetodid rakendati ühes tööraamatu failis, kiirendades oluliselt finantsanalüüsi tulemuste tõlgendamist. Hinnates RAE finantsanalüüsi tulemusi möödunud, käesoleva ja tulevikus oodatava rahandusliku olukorra kohta, saab ettevõtte üldiste näitajatega üldjoontes rahule jääda. Oluline oleks kiiresti ka 2015 majandusaasta tulemused finantsanalüüsi töövahendisse sisestada ja vaadata, kas olukord on halvenenud või paranenud. Kuna bakalaureusetöö koostamise ajaks on RAE-l 2015 majandusaasta aruanne auditeeritud, katsetab töö autor andmeid uue finantsanalüüsi töövahendi peal, et veenduda selle efektiivsuses ja analüüsida kuhu ettevõtte finantsiliselt liigub. Samas saaks anda hinnangu, kas finantsanalüüsi töövahend hoiab kokku aega ja võimaldab paremini ettevõtte tegevuses orienteeruda.

Kõige rohkem on RAE-l probleeme likviidsusega, mille põhjuseks on kaubandusettevõttele iseloomulikud suured varud. Likviidsuse parandamiseks peaks kindlasti pöörama juhtkonna tasemel tähelepanu selle juhtimisele. Näiteks määrata ettevõtte sees vastutus kogu käibekapitali juhtimise osas, teiseks võimaluseks oleks jagada vastutus eri üksuste vahel. Tuleks määrata, kes vastutab laovarude ja nende ringlemiskiiruse jälgimise eest. Vajadusel kehtestada limiidid erinevatele kaubagruppidele ja osakondadele.

Ettevõtte peaks analüüsima tehtavaid investeeringuid (väheneb käibevara), et olla veendunud, et selle tõttu ei kannataks likviidsus. Investeeringute finantseerimiseks võiks kaaluda pikaajalist võõrfinantseerimist, mille tõttu likviidsus paraneks.

Raha konventsiooniperioodi vähendamiseks tuleks vähendada keskmist varude konventsiooniperioodi, samuti suurendada keskmist tarnijatele tasumata arvete maksmise perioodi, et vähendada likviidsusriski. Mõistlik oleks tarnijatega pikemate maksetähtaegade osas kokku leppida.

Ettevõtte juhtkond peab rohkem tähelepanu pöörama varade rentaabluse maksimeerimisele. Selleks tuleks kas kiirendada varade ringkäiku, teenides kiiremalt käibelt või suurendada tegevustulukust. Käiberentaablust oleks vaja detailsemalt analüüsida, et saavutada taas kasv antud näitajas. Selleks võiks läbi viia kasumi horisontaal- ja vertikaalanalüüsi RAE erinevate osakondade lõikes, et näha kõige paremini, milline tegevus seda põhjustab. Selleks võiks samuti sobida väljatöötatud finantsanalüüsi töövahend.

Antud töö autoril on mõningaid parandusettepanekuid finantsanalüüsi töövahendi täpsemaks muutmisel RAE suhtarvude analüüsil. Debitoorse ja kreditoorse võlgnevuste käibeväldete arvutamiseks tuleks kasutada aasta keskmisi, mitte aastalõpu seis. Põhjus on mõlemal juhul selle tavapärasest väiksemas summas, mille tingib aastalõpus jahenev automüük ja enamus arveid jõuab aasta lõpuks ära laekuda ning ettevõtte tasub ka ise enamuse hankijate arvetest. Samuti varade rentaabluse arvutamisel peaks kasutama aktiva keskmisi aasta lõikes kuna varude muutused on väga suured.

Suhtarvude analüüsi võiks võrrelda sama tegevusharu teiste ettevõtetega, kuid selle kitsamas mõttes. Paraku on võimalik seda teha ettevõttel ise, tellides Statistikaametist näiteks sama tegevusharu (sõiduautode jaemüük, mis on RAE-l suurima osakaaluga) ja töötajate arvuga ettevõtete andmed ja nende põhjal võrdlus läbi viia. Nimetatud kitsendatud päring on anonüümne ja tasuline, aga annaks ettevõtte positsioonist parema ülevaate. Teine variant oleks tellida konkurentide (või mõne teise huvipakkuva ettevõtte) majandusaasta aruanded vastavast portaalist ja väljatöötatud töövahendiga arvutada ise võrdluseks vajalikud näitajad välja. Sellest võiks abi olla ettevõtte finantspositsiooni hindamiseks sarnases turusituatsioonis.

Kuigi finantsaruandluse analüüs ajalooliste andmetega viiakse läbi just kolme kuni viie aasta jooksul, on selle analüüsimine ja kirjutamine väga aeganõudev töö. Siinkohal

võiks autori koostatud finantsanalüüsi töövahend ettevõttes seda oluliselt lihtsustada, et näitajatest paremini aru saada ja õigesti tõlgendada. Analüüsi info oleks ka edaspidiseks abivahendiks detailsematele analüüsidele, eelarvete ja prognooside koostamisel, ning õigemate juhtimisotsuste vastuvõtmisel.

RAE finantsanalüüsiks väljatöötatud töövahend täitis finantsanalüüsi peamisi eesmärke. Töövahend võimaldab näha, kuidas on muutunud RAE finantsnäitajad viie aasta jooksul, kas RAE finantsnäitajad erinevad üldtunnustatud kriteeriumitest, kuidas erinevad RAE näitajad teiste samalaadsete ettevõtete näitajatest. Kas aga ettevõtte finantsnäitajad vastavad ka ettevõtjate ootustele ja plaanidele, selgub peale finantsnäitajate tutvustamist juhtkonnale.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja töötada finantsanalüüsi töövahend Reval Auto Esindused OÜ näitel, teostada selle põhjal finantsanalüüs ning teha ettepanekuid ja järeldusi töövahendi rakendamisel. Väike- ja keskmised ettevõtted tegelevad harva (või ei tegele üldse) finantsnäitajate analüüsimisega. Kuna ettevõttes Reval Auto Esindused OÜ ei ole kunagi analüüsitud finantsaruandeid selle traditsioonilises mõistes ja samuti puudub finantsjuht, aitab finantsanalüüsi töövahend ettevõttel operatiivsemalt analüüsiga toime tulla ja juhtimiseks õigemaid otsuseid teha.

Töö eesmärgi täitmiseks uuris autor lähtuvalt VKE-te vajadustest, mis on finantsaruandluse analüüs, millist majanduslikku informatsiooni kasutatakse ja mis eesmärgil. Lisaks uuriti VKE-tes praktilist finantsanalüüsi kasutamist ning anti ülevaade finantsanalüüsi enimkasutatavatest meetoditest ja töövahendi loomiseks vajalikest modelleerimise alustest. Teooriast võib järeldada, et finantsaruanded ja nende analüüsi meetodid võimaldavad ettevõttel teha otsuseid ja järeldusi firma rahaasjades. Olulist rolli omavad siin nii usaldusväärsed algandmed kui ka analüüsimeetodid, mida kasutatakse.

Finantsanalüüsi väärtus seisneb tehtud järeldustes, mida on võimalik rakendada firma edaspidistes tegevustes. Finantsanalüüsi rakendamist VKE-tes on väga vähe uuritud, rohkem on kirjutatud VKE-te finantsanalüüsi valdkonnas krediidi saamise või mittesaamise aspektist ja investeringutest. Üldistades saab töö autor väita läbiviidud uuringute põhjal, et VKE-le on oluline omada finantskirjaoskust, et analüüsida firma finantsgevust, millel on ilmselgelt otsene seos ettevõtte edaspidistele majandustulemustele.

Finantsanalüüsi enimkasutatavatest meetoditest kirjeldas autor kolme peamist – horisontaal-, vertikaal- ja suhtarvu analüüsi, mida rakendas töö empiirilises osas,

finantsanalüüsi töövahendis, et näha kuidas finantsnäitajad on muutunud ajas ning võrdles finantsnäitajate väärtusi üldtunnustatud kriteeriumite ja samalaadsete ettevõtete näitajatega. Lisaks uuris töö autor finantsmudelit kui finantsanalüüsi tõhusat abivahendit ning millega tuleks arvestada, et seda töövahendisse rakendada. Uuringust selgus, et ettevõtte juhtimiseks on vaja analüüsida ja arvutada suur hulk erinevaid näitajaid, mille lahendamiseks sobib VKE-tele tabelitöötlusprogramm *MS Excel*. Viimane võimaldab üksikuid tegureid muutes näha kohe uusi tulemusi ja ise konstrueerida sobivaid valemeid.

Töö empiirilises osas kirjeldati finantsanalüüsiks sobiva töövahendi koostamist *MS Excelis* Reval Auto Esindused OÜ finantsnäitajate alusel. Uuringus kasutati kvantitatiivset meetodit dokumentide ja statistiliste andmete analüüsiks väljatöötatud mudeli peal. Dokumentideks olid RAE majandusaasta aruanded ja Statistikaameti rahandussuhtarvud, aastatel 2010–2014. Töö autor analüüsis Reval Auto Esindused OÜ viie (2010–2014) majandusaasta aruande näitajaid. Lisaks bilansi ja kasumiaruande horisontaal- ja vertikaalanalüüsi väljaarvutatud tabelitele, saadi olulisematest kirjetest kiirem ülevaade jooniste töölehel, nähes kõikide aastate muutusi visuaalselt. Suhtarvude analüüs võimaldas kohest ülevaadet üldtunnustatud kriteeriumite alusel.

Töö autor soovis lisada töövahendisse väljaarvutatud suhtarvudele lisaks üldtunnustatud kriteeriumitele, ka ettevõtete asendikeskmiste suhtarvude paiknemise suhtes piltliku võrdluse, paraku seda teha ei õnnestunud. Mõõdikuid, mida taheti tabelis tunnusemärkidega (värvidega) eristada polnud mõtet, sest lahendus poleks taganud töövahendi automaatset toimimist. Koostatud sai eraldi koondtabel ettevõtete asendikeskmiste suhtarvudega ja RAE samade aastate suhtarvudega. Parema ülevaate saamiseks RAE positsioonist samas tegevusharus tegutsevate ettevõtetega, eristati kvartiilid värvidega.

Hinnates RAE finantsanalüüsi tulemusi möödunud, käesoleva ja tulevikus oodatava rahandusliku olukorra kohta, võib ettevõtte näitajatega üldiselt rahule jääda. Suhtarvu analüüsist järeldus, et ettevõttel on kõige rohkem probleeme likviidsusega, mis peamiselt tuleneb kaubandusettevõtetele iseloomulikest suurtest varudest. Seetõttu on oluline jälgida varude laoseisu igakuiselt ja kehtestada optimaalsed limiidid erinevatele kaubagruppidele. Ettevõtte kapitali struktuur on muutunud ja maksevõimelisus oluliselt

paranenud, sest firma teenib alates 2011 aastast arvestatavat ärikasumit, mis võimaldab katta kohustusi. Käiberentaabluse muutuste põhjuste välja selgitamiseks tuleks täiendavalt analüüsida kasumiaruande kulude muutuste põhjusi. Varade rentaablus sõltub varude laoseisust - varude suurenemisega väheneb varade rentaablus. Oluline oleks ka 2015 majandusaasta tulemused finantsanalüüsi töövahendisse sisestada ja vaadata, kas olukord on halvenenud või paranenud, et edaspidi õigemaid otsuseid teha.

Finantsaruandluse viie majandusaasta aruande analüüs ajalooliste andmetega on väga aeganõudev töö, siinkohal võiks autori koostatud finantsanalüüsi töövahend ettevõttes seda oluliselt lihtsustada. Analüüsi info oleks ka edaspidiseks abivahendiks detailsematele analüüsidele, eelarvete ja prognooside koostamisel, ning õigemate juhtimisotsuste vastuvõtmisel. RAE finantsanalüüsiks väljatöötatud töövahend täitis finantsanalüüsi peamisi eesmärke, näidates muutusi viie aasta jooksul, võrreldes neid üldtunnustatud kriteeriumite ja teiste samalaadsete ettevõtete näitajatega.

VIIDATUD ALLIKAD

- Alver, J., Reinberg, L. (2002). *Juhtimisarvestus*: Tallinn: Deebet.
- Alver, L., Alver, J. (2009). *Finantsarvestus*: Tallinn: Deebet.
- Aruste, V. (2007). *Finantsanalüüs: vastused igapäevastele küsimustele*. Haabneeme: Florenia.
- Audi Eesti. (2016). *Uudised*. Loetud aadressil <http://www.audi.ee/ee/brand/et/audi-maailm/audi-koolituskeskus.html>
- Brigham, E. F. (1995). *Fundamentals of financial management*. (7rd ed.) Fort Worth: Dryden Press.
- Brigham, E. F., Houston, J. F. (2007). *Fundamentals of Financial Management*. (11 rd ed.). USA: Thomson South-Western. Pdf.
- Dahmen, P., Rodríguez, E. (2014). *Financial Literacy and the Success of Small Businesses: An Observation from a Small Business Development Center*. Numeracy. Vol. 7, no. 1, Jan., pp. 3.
- EMTAK. (2016). *Klassifikaatorid*. Loetud aadressil <https://emtak.rik.ee/EMTAK/pages/klassifikaatorOtsing.jsp>
- Estes, J., Savich, R. (2011). *A Comparison of Financial Analysis Software for Use in Financial Planning for Small Businesses*. Journal of Financial Service Professionals. Vol. 65, Mar., p. 48.
- Finantsjuhtimise käsiraamat*. (2013). Peatoimetaja Zirnask, V. Tallinn: Äripäev AS. Peatükk 4.
- Fridson, Martin S., Alvarez Fernando. (c2002). *Financial statement analysis: a practitioner`s guide*. (3rd ed.). New York: Wiley.
- Halabi, A.K., Barrett, R., Dyt, R. (2010) *Understanding financial information used to assess small firm performance; An Australian qualitative study*. Qualitative Research in Accounting & Management. Vol. 7, no. 2, pp.163-179.
- Heady, R., Maples, G., Greco, A. (2005). *Cost Engineering for Small Businesses*. AACE International Transactions. 2005, p 04.1-04.5. 5 p.

- Illisson, R. (2004). *Finantsanalüüs- ja planeerimine*. Tallinn: Nõu.
- Järve, J., Veisson, T. (2003). *Finantsjuhtimine*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
- Kaldaru, H., Tamm, K. (2003). *Kompleksanalüüsi metoodika rakendamine ettevõtte huvigruppide eesmärkide täidetuse hindamiseks. – Ettevõtetmajandus Eestis ja Euroopa Liit*. I teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid. Tallinn, Pärnu: Mattimar.
- Kallam, H., Kolbre, E., Lend, E., Möller, L., Reinhold, V., Simson, A-L., Uustalu A-M., Venesaar, U. (2013). *Ärikorralduse põhiteadmised*. Tallinn: Külim.
- Karu, S. Zirnask, V. (2001). *Rahakäibe juhtimine II osa*. Tartu: Rafiko Kirjastus OÜ.
- Kruml, L., Duspiva, P. (2015). *Effect of controlling on the economic performance of SMEs on the Czech Republic*. Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics & Administration. Vol. 22, no. 34, pp. 63-74.
- Kuura, A. (2001). *Väikeettevõtlus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda. 190 lk.
- Kõomägi, M. (2003). *Ettevõtjaliku rahanduse erisus korporatsioonide rahandusest*. Ettevõtte majandus Eestis ja Euroopa Liit: I teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded – artiklid; Pärnu, 7.-8. veebruar 2003. Tallinn: Mattimar, 2003, lk 92-100.
- Kõomägi, M. (2006). *Äriarahandus*: Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Levin, R.I., Travis, V.R. (2009). *Small company finance: what the books don't say*. Harvard Business Review. Nov/Dec87, Vol. 65 Issue 6, p30-32. 3p.
- Mariotti, S., Glackin C. (2015). *Entrepreneurship & Small Business Management*. (2 rd ed.). Great Britain: Pearson.
- Palepu, G., Healy, P.M. (2013). *Business Analysis & Valuation: Using Financial Statements* (5th ed). United States of America: South-Western, Cengage Learning.
- Palmipuu, M. (2014). *Finantsuhtarvud ilmestavad aastaaruannet*. Raamatupidamise Praktik, nr 81, lk 9-10.
- Proctor, S. K. (2004). *Building Financial Models with Microsoft Excel*. John Wiley & Sons, Inc, Hoboken: New Jersey.
- Raamatupidamise seadus. (2016). *Riigi Teataja I*, 30.12.2015, 65. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015065>
- Reval Auto Esindused OÜ. (2010-2014) *Majandusaasta aruanded*.

- Reval Auto Esindused OÜ. (2016) *Töötaja käsiraamat*.
- Ross, A.S., Westerfield R.W., Jaffe, J.F. (1990). *Corporate finance*. (ed 2) Homewood (Ill.); Boston (Mass): Irwin.
- Rünkla, J. (2003). *Ärianalüüs*. Tallinn: Külim.
- Sawyer, T. Y. (2009). *Pro Excel Financial Modeling: Building Models for Technology Startups*. Mark Becner & Matthew Moodle: New York.
- Sengupta, C. (2004). *Financial Modeling Using Excel and VBA*. John Wiley & Sons, Excel for Financial Modeling (pp. 13-27). Inc, Hoboken: New Jersey.
- Soffer, Leonard C., Soffer, Robin J. (c2003). *Financial statement analysis: a valuation approach*. (xxiii). Upper Saddle River, NJ.: Prentice Hall.
- Statistikaamet. (2016). *Ettevõtete asendikeskmised suhtarvud*. Loetud aadressil http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Dialog/varval.asp?ma=EM024&ti=ETTEV%D5TETE+ASENDIKESKMISED+SUHTARVUD+%28KVARTIILID%2C+MEDI AAN%29+TEGEVUSALA+%28EMTAK+2008%29+J%C4RGI&path=../Database/Majandus/03Ettevetete_majandusnaitajad/04Ettevetete_suhtarvud/02Aastastatistika/&lang=2
- Subramanyam, K. R., Wild, J. J. (2009). *Financial Statement Analysis*. (10rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Swan, J. (2005). *Practical Financial Modelling A Guide to Current Practice*. (xviii). Amsderdam [etc.]: Elsevier.
- Zelman, W. N., McCue M. J., Glick, N.D. (2009). *Financial Management of Health Care Organizations: An Intoduction to Fundamental Tools, Consepts and Applications* (3rd ed.). USA: Josey-Bass.
- Žager, K., Sačer, I.M., Dečman, N. (2012). *Financial ratios as an evaluation instrument of business quality in small and medium-sized enterprises*. International Journal of Management Cases. Vol. 14, no. 4, pp. 373-385.
- Tearu, A., Krumm, E. (2005). *Ettevõtte finantsjuhtimine*. Tallinn: Pegasus.
- Teodor, H., Radu, M. (2013). *Diagnosis of Financial Position By Balance Sheet Analysis- Case Study*. Annals of Faculty of Economics, pp 530-540.
- Tjia, John S. (2004). *Building Financial Models. A Guide to Creating and Interpreting Financial Statements*. NY: Mc Graw-Hill. DOI:10.0136/0071442820, 352 p.

- Udras, U. (2006). *Ettevõtte finantsanalüüs hoiab laeva kursil*. Raamatupidamise Praktik nr. 3, märts, lk. 5-8
- White, Gerald I., Sondhi Ashwwinpaul C., Fried Dov. (c2003). *The analysis and use of financial statements*. (3rd ed. xii). Hoboken (N.J): Wiley.
- Wild, J. J., Subramanyam, K. R., Halsey, R. F. (2003). *Financial Statement Analysis*. (8rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Winston, Wayne. L., Albright, C. S. (2001). *Practical Management Science*. (2 nd ed. XVIII). Pacific Grove (Calif.): Brooks/Cole.
- Villems, T. (2007). *Majandusaasta aruande koostamine*. Tallinn: Pandekt.

Lisa 1. RAE bilanss 2010-2014.a.

RAE BILANSS (eurodes)	31.12.2010.	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
Raha	322 773	187 540	165 844	287 296	133 719
Nõuded ja ettemaksed					
Nõuded ostjate vastu	272 510	145 402	393 822	597 682	345 132
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	347 086	526 585	76 863	39 580	616 554
Ettemaksed	9 962	7 710	16 786	26 445	19 674
Intressinõuded	66	1 539	1 531	2 884	0
Nõuded ja ettemaksed kokku	629 624	681 236	489 002	666 591	981 360
Varud	1 636 932	3 020 992	2 678 716	2 172 091	4 134 996
KÄIBEVARA KOKKU	2 589 329	3 889 768	3 333 562	3 125 978	5 250 075
PÕHIVARA					
Nõuded ja ettemaksed	0	180 000	180 000	180 000	150 000
Materiaalne põhivara	543 963	565 451	525 352	483 813	414 412
Immateriaalne põhivara	95 778	71 448	48 563	26 940	5 775
PÕHIVARA KOKKU	639 741	816 899	753 915	690 753	570 187
AKTIIVA KOKKU	3 229 070	4 706 667	4 087 477	3 816 731	5 820 262
PASSIVA					
Laenukohustused	791 930	1 484 103	1 286 149	816 897	2 395 335
Võlad ja ettemaksed					
Võlad tarnijatele	50 296	67 659	79 718	97 248	122 957
Võlad grupi ev. äritegevusest	268 719	959 447	237 875	93 269	380 873
Võlad töövõtjatele	85 948	98 868	97 154	101 335	128 615
Maksuvõlad	96 709	124 250	215 823	153 204	138 886
Saadud ettemaksed	1 069 445	923 703	802 239	931 610	654 820
Intressivõlad	2 354	3 908	4 016	837	4 186
Muud võlad	345	9 975	315	337	911
Võlad ja ettemaksed kokku	1 573 816	2 183 902	1 433 124	1 377 003	1 431 248
Eraldised	0	0	14 379	22 034	19 765
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	2 365 746	3 671 913	2 737 668	2 216 771	3 846 348
Laenukohustused	147 078	48 380	37 341	26 369	23 753
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	147 078	48 380	37 341	26 369	23 753
KOHUSTUSED KOKKU	2 512 824	3 720 293	2 775 009	2 243 140	3 870 101
Osakapital nimiväärtuses	6 391	6 391	6 391	6 391	6 391
Ülekurss	795 061	709 855	709 855	709 855	709 855
Kohustuslik reservkapital	0	0	639	639	639
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	319 518	0	220 509	491 875	755 830
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-404 724	270 128	375 074	364 831	477 446
OMAKAPITAL KOKKU	716 246	986 374	1 312 468	1 573 591	1 950 161
PASSIVA KOKKU	3 229 070	4 706 667	4 087 477	3 816 731	5 820 262

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014

Lisa 2. RAE kasumiaruanne 2010-2014.a.

RAE Kasumiaruanne (Skeem 1) eurodes	2010	2011	2012	2013	2014
Äritulud					
Müügitulu	23 303 036	27 536 584	33 716 698	30 851 439	43 406 124
Muud äritulud	15 200	22 293	13 032	4 304	8 336
Kokku äritulud	23 318 236	27 558 877	33 729 730	30 855 743	43 414 460
Äriikulud	11,91	11,60	10,77	12,50	9,93
Kaubad, toore, materjal ja teenused	20 528 340	24 343 292	30 085 358	26 993 783	39 094 581
Mitmesugused tegevuskulud	1 293 422	1 147 607	1 275 256	1 359 743	1 494 235
Tööjõukulud	1 694 212	1 621 744	1 769 291	1 892 904	2 098 881
sh palgakulu	1 258 977	1 202 028	1 312 774	1 407 367	1 566 047
sotsiaal- ja töötuskindlustusmaks	435 235	419 716	456 517	485 537	532 834
Põhivara kulum ja väärtuse langus	136 178	141 737	168 839	182 825	177 937
Muud äriikulud	3 017	4 912	5 812	6 422	9 128
Kokku äriikulud	23 655 169	27 259 292	33 304 556	30 435 677	42 874 762
ÄRIKASUM (- KAHJUM)	-336 933	299 585	425 174	420 066	539 698
Finantskulud ja -kulud					
Intressikulud	70 269	47 380	55 757	39 002	40 861
Intressitulud	2 477	17 923	18 677	11 335	5 424
Kokku finantskulud	67 792	29 457	37 080	27 667	35 437
KASUM (- KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-404 725	270 128	388 094	392 399	504 261
Tulumaks	0	0	13 020	27 568	26 815
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM)	-404 725	270 128	375 074	364 831	477 446

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014

Lisa 3. RAE rahavoogude aruanne 2010-2014.a.

RAE rahavoogude aruanne (kaudne) eurodes	2010	2011	2012	2013	2014
Rahavood äritegevusest					
Ärikasum	-336 933	299 585	425 174	420 066	539 698
Korrigeerimised:					
Põhivara kulum ja väärtuse langus	136 178	141 737	168 839	182 825	177 937
Kasum (kahjum) põhivara müügist	4 729	0	0	0	143
Muud korrigeerimised	0	60 096	14 379	7 655	-2 269
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-629 558	-50 138	192 226	-176 236	-317 653
Varude muutus	-1 636 932	-1 384 060	342 276	506 625	-1 962 905
Äritegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus	1 571 851	612 440	-750 778	-56 121	50 058
Laekunud intressid	2 411	16 449	18 685	9 982	8 308
Makstud intressid	-67 915	-45 826	-55 649	-42 181	-37 511
Makstud ettevõtte tulumaks	0	0	-13 020	-27 568	-26 815
Muud rahavood äritegevusest	1 699 861	0	0	0	0
Kokku rahavood äritegevusest	743 692	-349 717	342 132	825 047	-1 571 009
Rahavood investeerimistegevusest					
Materiaalse ja immateriaalse põhivara soetus	-157 112	-138 895	-105 855	-119 663	-88 264
Laekunud materiaalse ja immateriaalse põhivara müügist	7 153	0	0	0	750
Antud laenud	0	-180 000	0	0	0
Antud laenude tagasimaksed	9 000	0	0	0	30 000
Muud laekumised investeerimistegevusest	170 038	0	0	0	0
Kokku rahavood investeerimistegevusest	29 079	-318 895	-105 855	-119 663	-57 514
Rahavood finantseerimistegevusest					
Arvelduskrediidi saldo muutus	0	0	0	0	1 066 150
Saadud laenud	894 763	100 000	0	0	0
Saadud laenude tagasimaksed	-809 377	-191 735	0	-100 000	0
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	-810 605	-602 395	-567 006	-470 000	-976 423
Makstud dividendid	0	0	-48 980	-103 708	-100 876
Muud laekumised finantseerimistegevusest	310 058	1 245 437	375 941	92 497	1 486 095
Muud väljamaksed finantseerimistegevusest	-37 393	-17 928	-17 928	-2 721	0
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-452 554	533 379	-257 973	-583 932	1 474 946
Kokku rahavood	320 217	-135 233	-21 696	121 452	-153 577
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	2 556	322 773	187 540	165 844	287 296
Raha ja raha ekvivalentide muutus	320 217	-135 233	-21 696	121 452	-153 577
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	322 773	187 540	165 844	287 296	133 719

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014

Lisa 4. RAE bilansi horisontaalanaliüs baasaastata 2010-2014.a.

BILANSS (muutus eurodes)	ΔX=2011-2010	% ΔX=2011-2010	ΔX=2012-2011	% ΔX=2012-2011	ΔX=2013-2012	% ΔX=2013-2012	ΔX=2014-2013	% ΔX=2014-2013
Raha	-135 233	-42	-21696	-12	121452	73	-153 577	-53
Nõuded ostjate vastu	-127 108	-47	248420	171	203860	52	-252 550	-42
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	179 499	52	-449722	-85	-37283	-49	576 974	1458
Ettemaksed	-2 252	-23	9076	118	9659	58	-6 771	-26
Intressinõuded	1 473	2232	-8	-1	1353	88	-2 884	-100
Nõuded ja ettemaksed kokku	51 612	8	-192234	-28	177589	36	314 769	47
Varud	1 384 060	85	-342276	-11	-506625	-19	1 962 905	90
KÄIBEVARA KOKKU	1 300 439	50	-556206	-14	-207584	-6	2 124 097	68
PÕHIVARA								
Nõuded ja ettemaksed	180 000		0	0	0	0	-30 000	-17
Materiaalne põhivara	21 488	4	-40099	-7	-41539	-8	-69 401	-14
Immateriaalne põhivara	-24 330	-25	-22885	-32	-21623	-45	-21 165	-79
PÕHIVARA KOKKU	177 158	28	-62984	-8	-63162	-8	-120 566	-17
AKTIIVA KOKKU	1 477 597	46	-619190	-13	-270746	-7	2 003 531	52
PASSIVA								
KOHUSTUSED								
Laenukohustused	692 173	87	-197954	-13	-469252	-36	1 578 438	193
Võlad ja ettemaksed	0		0		0		0	
Võlad tarnijatele	17 363	35	12059	18	17530	22	25 709	26
Võlad grupi ev. äritegevusest	690 728	257	-721572	-75	-144606	-61	287 604	308
Võlad töövõtjatele	12 920	15	-1714	-2	4181	4	27 280	27
Maksuvõlad	27 541	28	91573	74	-62619	-29	-14 318	-9
Saadud ettemaksed	-145 742	-14	-121464	-13	129371	16	-276 790	-30
Intressivõlad	1 554	66	108	3	-3179	-79	3 349	400
Muud võlad	9 630	2791	-9660	-97	22	7	574	170
Võlad ja ettemaksed kokku	610 086	39	-750778	-34	-56121	-4	54 245	4
Eraldised	0		14379		7655	53	-2 269	-10
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	1 306 167	55	-934245	-25	-520897	-19	1 629 577	74
PIKAAJALISED KOHUSTUSED	0		0		0		0	
Laenukohustused	-98 698	-67	-11039	-23	-10972	-29	-2 616	-10
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	-98 698	-67	-11039	-23	-10972	-29	-2 616	-10
KOHUSTUSED KOKKU	1 207 469	48	-945284	-25	-531869	-19	1 626 961	73
Osakapital nimiväärtuses	0	0	0	0	0	0	0	0
Ülekurs	-85 206	-11	0	0	0	0	0	0
Kohustuslik reservkapital	0		639		0	0	0	0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	-319 518	-100	220509		271366	123	263 955	54
Aruandeaasta kasum (kahjum)	674 852	-167	104946	39	-10243	-3	112 615	31
OMAKAPITAL KOKKU	270 128	38	326094	33	261123	20	376 570	24
PASSIVA KOKKU	1 477 597	46	-619190	-13	-270746	-7	2 003 531	52

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014, autori arvutused

Lisa 5. RAE kasumiaruande horisontaalanalüüs baasaastata 2010-2014.a.

RAE Kasumiaruanne (Skeem 1)	$\Delta X=2011-2010$	%	$\Delta X=2012-2011$	%	$\Delta X=2013-2012$	%	$\Delta X=2014-2013$	%
Äritulud								
Müügitulu	4 233 548	18	6 180 114	22	-2 865 259	-8	12 554 685	41
Muud äritulud	7 093	47	-9 261	-42	-8 728	-67	4 032	94
Kokku äritulud	4 240 641	18	6 170 853	22	-2 873 987	-9	12 558 717	41
	0		0		0		0	
Äriikulud	0	-3	-1	-7	2	16	-3	-21
Kaubad, toore, materjal ja teenused	3 814 952	19	5 742 066	24	-3 091 575	-10	12 100 798	45
Mitmesugused tegevuskulud	-145 815	-11	127 649	11	84 487	7	134 492	10
	0		0		0		0	
Tööjõukulud	-72 468	-4	147 547	9	123 613	7	205 977	11
sh palgakulu	-56 949	-5	110 746	9	94 593	7	158 680	11
sotsiaal- ja töötuskindlustusmaks	-15 519	-4	36 801	9	29 020	6	47 297	10
	0		0		0		0	
Põhivara kulum ja väärtuse langus	5 559	4	27 102	19	13 986	8	-4 888	-3
Muud äriikulud	1 895	63	900	18	610	10	2 706	42
	0		0		0		0	
Kokku äriikulud	3 604 123	15	6 045 264	22	-2 868 879	-9	12 439 085	41
	0		0		0		0	
ÄRIKASUM (- KAHJUM)	ei saa		125 589	42	-5 108	-1	119 632	28
	0		0		0		0	
Finantstulud ja -kulud	0		0		0		0	
Intressikulud	-22 889	-33	8 377	18	-16 755	-30	1 859	5
Intressitulud	15 446	624	754	4	-7 342	-39	-5 911	-52
	0		0		0		0	
Kokku finantstulud ja -kulud	-38 335	-57	7 623	26	-9 413	-25	7 770	28
	0		0		0		0	
KASUM (KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	ei saa		117 966	44	4 305	1	111 862	29
	0		0		0		0	
Tulumaks	0		13 020		14 548	112	-753	-3
	0		0		0		0	
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM)	ei saa		104 946	39	-10 243	-3	112 615	31

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014, autori arvutused

Lisa 6. RAE bilansi vertikaalanalüüs 2010-2014.a.

Bilansi vertikaalanalüüs %-des	31.12.2010.	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
Raha	10	4	4	8	2
Nõuded ostjate vastu	8	3	10	16	6
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	11	11	2	1	11
Ettemaksed	0	0	0	1	0
Intressinõuded	0	0	0	0	0
Nõuded ja ettemaksed kokku	19	14	12	17	17
Varud	51	64	66	57	71
KÄIBEVARA KOKKU	80	83	82	82	90
PÕHIVARA					
Nõuded ja ettemaksed	0	4	4	5	3
Materiaalne põhivara	17	12	13	13	7
Immateriaalne põhivara	3	2	1	1	0
PÕHIVARA KOKKU	20	17	18	18	10
AKTIVA KOKKU	100	100	100	100	100
PASSIVA					
KOHUSTUSED					
Laenukohustused	25	32	31	21	41
Võlad tarnijatele	2	1	2	3	2
Võlad grupi ev. äritegevusest	8	20	6	2	7
Võlad töövõtjatele	3	2	2	3	2
Maksuvõlad	3	3	5	4	2
Saadud ettemaksed	33	20	20	24	11
Intressivõlad	0	0	0	0	0
Muud võlad	0	0	0	0	0
Võlad ja ettemaksed kokku	49	46	35	36	25
Eraldised	0	0	0	1	0
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	73	78	67	58	66
PIKAAJALISED KOHUSTUSED					
Laenukohustused	5	1	1	1	0
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	5	1	1	1	0
KOHUSTUSED KOKKU	78	79	68	59	66
Osakapital nimiväärtuses	0	0	0	0	0
Ülekurs	25	15	17	19	12
Kohustuslik reservkapital	0	0	0	0	0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	10	0	5	13	13
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-13	6	9	10	8
OMAKAPITAL KOKKU	22	21	32	41	34
PASSIVA KOKKU	100	100	100	100	100

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014, autori arvutused

Lisa 7. RAE kasumiaruande vertikaalanalüüs 2010-2014.a.

Kasumiaruanne (Skeem 1) %-des	2010	2011	2012	2013	2014
Äritulud					
Müügitulu	100	100	100	100	100
Muud äritulud	0,07	0,08	0,04	0,01	0,02
Kokku äritulud	100,07	100,08	100,04	100,01	100,02
Ärikulud					
Kaubad, toore, materjal ja teenused	88,09	88,40	89,23	87,50	90,07
Mitmesugused tegevuskulud	5,55	4,17	3,78	4,41	3,44
Tööjõukulud	7,27	5,89	5,25	6,14	4,84
sh palgakulu	5,40	4,37	3,89	4,56	3,61
sotsiaal- ja töötuskindlustusmaks	1,87	1,52	1,35	1,57	1,23
Põhivara kulum ja väärtuse langus	0,58	0,51	0,50	0,59	0,41
Muud ärikulud	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
Kokku ärikulud	101,51	98,99	98,78	98,65	98,78
ÄRIKASUM (- KAHJUM)	-1,45	1,09	1,26	1,36	1,24
Finantstulud ja -kulud					
Intressikulud	0,30	0,17	0,17	0,13	0,09
Intressitulud	0,01	0,07	0,06	0,04	0,01
Kokku finantstulud ja -kulud	0,29	0,11	0,11	0,09	0,08
KASUM (KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-1,74	0,98	1,15	1,27	1,16
Tulumaks	0,00	0,00	0,04	0,09	0,06
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM)	-1,74	0,98	1,11	1,18	1,10

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014, autori arvutused

Lisa 8. RAE suhtarvude analüüs 2010-2014.a.

RAE SUHTARVUDE ANALÜÜS	Näitaja	2010	2011	2012	2013	2014
Likviidsuse suhtarvud						
Puhaskäibekapital	NWC	223 583	217 855	595 894	909 207	1 403 727
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (maksevõime üldine tase)	CR	✗ 1,09	✗ 1,06	! 1,22	! 1,41	! 1,36
Likviidsuskordaja (kiireloomuliste maksete tase)	QR	! 0,40	✗ 0,24	✗ 0,24	! 0,43	✗ 0,29
Kiire maksevalmiduse kordaja	CAR	! 0,14	✗ 0,05	✗ 0,06	! 0,13	✗ 0,03
Maksevõime ja kapitalistruktuuri suhtarvud						
Intresside kattekordaja	TIE	✗ -4,79	✓ 6,32	✓ 7,63	✓ 10,77	✓ 13,21
Võlakordaja	DR	✗ 78%	✗ 79%	✓ 68%	✓ 59%	✓ 66%
Soliidsuskordaja	SO	✗ 22%	✗ 21%	✓ 32%	✓ 41%	✓ 34%
Efektiivsussuhtarvud						
Varade käibevalde	DAH	50	62	44	45	48
Debitoorse võlgnevuse käibevalde	DSO	4	2	4	6	2
Materiaalse põhivara käibevalde	DFAH	8	7	6	6	3
Varude käibevalde	DIH	29	45	32	29	38
Kreditoorse võlgnevuse käibevalde	DAPO	6	15	4	3	5
Ettevõtte finantseerimistsükkel CCC=DSO+DIH-DAPO	CCC	27	31	32	32	36
Rentaabluse analüüs:						
Käiberentaablus e. tegevustulukus	PM	✗ -1,74%	✓ 0,98%	✓ 1,11%	✓ 1,18%	✓ 1,10%
Varade rentaaclus	ROA	✗ -12,53%	✗ 5,74%	✗ 9,18%	✗ 9,56%	✗ 8,20%
Omakapitali rentaaclus	ROE	✗ -56,51%	✓ 27,39%	✓ 28,58%	✓ 23,18%	✓ 24,48%
Omakapitali kasutamise analüüs						
Dividendide väljamakse kordaja	d	0%	18%	28%	28%	28%
Pankrotianalüüs						
Z-skoori	Z	✗ 0,37	✗ 1,01	! 2,33	✓ 3,46	✓ 3,16
Du-Pont analüüs						
Käiberentaablus e. tegevustulukus	PM	-1,74%	0,98%	1,11%	1,18%	1,10%
Varade käibekordaja	AT	7,22	5,85	8,25	8,08	7,46
Omandikordisti	EM	4,51	4,77	3,11	2,43	2,98
Omakapitali rentaaclus=PM*AT*EM	ROE	-56,51%	27,39%	28,58%	23,18%	24,48%
Märkused: Üldtunnustatud vahemike hinnangud. ✗ - halb, ! - rahuldav, ✓ - hea.						

Allikas: RAE majandusaasta aruanded 2010-2014, autori arvutused

Lisa 9. Ettevõtete asendikeskmised ja RAE suhtarvud 2010-2014.a.

Suhtarv	Ühik	2010				2011				2012				2013				2014			
		3. Kv	Med	1. Kv	RAE	3. Kv	Med	1. Kv	RAE	3. Kv	Med	1. Kv	RAE	3. Kv	Med	1. Kv	RAE	3. Kv	Med	1. Kv	RAE
CR	korda	3,40	1,58	0,91	1,09	3,29	1,55	0,76	1,06	4,21	1,88	1,04	1,22	6,34	1,73	1,04	1,41	5,36	1,78	0,99	1,36
QR	korda	2,00	0,66	0,19	0,40	1,93	0,66	0,27	0,24	2,98	0,99	0,39	0,24	4,26	1,12	0,37	0,43	2,77	0,66	0,26	0,29
TIE	korda	5,56	1,05	-5,00	-4,79	22,71	5,25	0,98	6,32	33,43	5,14	1,24	7,63	24,53	2,96	-3,92	10,77	12,02	2,06	-3,07	13,21
DR	%	80	53	28	78	82	54	22	79	78	42	14	68	81	50	15	59	80	52	17	66
SO	%	72	47	20	22	78	46	18	21	86	58	22	32	85	50	19	41	83	48	20	34
DAH	päeva	468	209	103	50	313	155	83	62	283	153	76	44	290	161	78	45	327	198	98	48
DSO	päeva	23	8	0	4	21	7	0	2	20	8	0	4	22	7	0	6	18	6	0	2
DFAH	päeva	183	46	14	8	141	44	16	7	123	38	10	6	97	32	9	6	127	38	10	3
DIH	päeva	140	40	1	29	102	43	2	45	114	37	0	32	102	32	0	29	158	45	0	38
DAPO	päeva	43	15	2	6	36	13	3	15	27	7	0	4	29	7	0	3	27	5	0	5
CCC	päeva	176	45	6	27	91	30	1	31	82	27	1	32	114	36	4	32	181	60	14	36
PM	%	2,96	0,16	-6,37	-1,74	6,78	1,79	-0,02	0,98	9,61	2,24	0,24	1,11	5,77	1,30	-0,64	1,18	5,38	0,68	-4,13	1,10
ROA	%	7,05	0,30	-11,10	-12,53	13,67	4,84	-0,10	5,74	25,89	6,54	0,23	9,18	13,45	3,19	-1,80	9,56	12,25	1,81	-6,98	8,20
ROE	%	16,09	1,50	-13,22	-56,51	36,83	13,66	1,51	27,39	46,53	16,97	1,62	28,58	36,83	12,05	-0,91	23,18	33,92	4,65	-12,95	24,48
AT	korda	3,51	1,72	0,77	7,22	4,32	2,33	1,15	5,85	4,72	2,35	1,27	8,25	4,63	2,23	1,24	8,08	3,69	1,82	1,10	7,46

Allikas: Statistikaamet, 2016 ja RAE majandusaasta aruanded 2010-2014 (autori arvutused)

	alla 1. kvartiili
	1. kvartiili ja mediaani vahel
	mediaanist 3. kvartiilini
	üle 3. kvartiili
	täpselt mediaan

Lisa 10. Likviidsus ning maksevõime ja kapitalstruktuuri suhtarvud

Näitaja	Valem	Sümbolid
puhaskäibekapital	$NWC = CA - CL$	CA - käibevara CL - lühiajalised kohustused
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja	$CR = \frac{CA}{CL}$	vaata eelmist selgitust
likviidsuskordaja	$QR = \frac{CA - IRY}{CL}$	IRY – varud
kiire maksevalmiduse kordaja	$CAR = \frac{M}{CL}$	M – raha
intresside kattekordaja	$TIE = \frac{EBIT}{I}$	EBIT – ärikasum, I – intressid
võlakordaja	$DR = \frac{D}{A}$	D – koguvõlgnevus A - varad ehk aktiva kokku
soliidsuskordaja	$SO = \frac{E}{A}$	E – omakapital

Allikas: Kõomägi, 2006, lk 121–126

Lisa 11. Efektiivsussuhtarvud

Näitaja	Valem	Sümbolid
varade käibevälde	$DAH = \frac{360}{S/A} = \frac{360}{AT}$	S - müügikäive A - varad ehk aktiva kokku AT - varade käibesagedus
debitoorse võlgnevuse käibevälde	$DSO = \frac{AR}{S/360}$	AR - debitoorne võlgnevus ehk nõuded ostjate vastu, millest on maha arvatud käibemaks, et viia müügikäibega vastavusse
materiaalse põhivara käibevälde	$DFAH = \frac{360}{S/FA}$	FA - põhivarade jääkmaksumus
varude käibevälde	$DIH = \frac{360}{ITR}$ $ITR = \frac{VC}{IRY}$	VC – muutuvkulud (käesolevas töös kaubad, toore, materjal ja teenused) IRY – varud
kreditoorse võlgnevuse käibevälde	$DAPO = \frac{AP}{VC/360}$	AP - kreditoorne võlgnevus ehk võlad tarnijale (autor lisab siia ka võlad seotud ettevõttele, sest ollakse võlgu autode eest) VC - müüdü toodangu kulu
ettevõtte finantseerimistsükkel	$CCC = DSO + DIH$	selgitused varem esitatud

Allikas: Kõomägi, 2006, lk 114-118

Lisa 12. Rentaabluse ja omakapitali kasutamise analüüsi suhtarvud

Näitaja	Valem	Sümbolid
käiberentaablus e. tegevustulukus	$PM = \frac{NI}{S}$	<i>NI</i> – puhaskasum <i>S</i> - müügikäive
varade rentaablus	$ROA = \frac{NI}{A}$	<i>A</i> - varad ehk aktiva kokku
omakapitali rentaablus	$ROE = \frac{NI}{E}$	<i>E</i> – omakapital
dividendide väljamaksekindaja	$d = \frac{DIV}{NI}$	<i>DIV</i> - dividendid
Z - skoor	$z = 6,56 * \frac{NWC}{A} + 3,26 * \frac{RE}{A} + 6,72 * \frac{EBIT}{A} + 1,05 * \frac{E}{D}$	<i>NWC</i> – puhaskäibekapital <i>RE</i> – eelmise aasta jaotamata kasum <i>EBIT</i> – ärikasum <i>D</i> – koguvõlgnevus

Allikas: Kõomägi, 2006, lk 114–128

Lisa 13. Du-Pont analüüs

Näitaja	Valem	Sümbolid
käiberentaablus	$PM = \frac{NI}{S}$	<i>S</i> - müügikäive <i>NI</i> - puhaskasum
varade käibekordaja	$AT = \frac{S}{A}$	<i>A</i> - varad ehk aktiva kokku
omanikkordisti	$EM = \frac{A}{E}$	<i>E</i> - omakapital
omakapitali rentaablus	$ROE = PM * AT * EM$	vaata eelmisi selgitusi

Allikas: Kõomägi, 2006, lk 114–128

SUMMARY

DEVELOPING A FINANCIAL ANALYSIS TOOL BASED ON REVAL AUTO ESINDUSED OÜ

Aune Seil

The aim of this B.A. thesis was to develop a financial analysis tool for Reval Auto Esindused OÜ (RAE), perform financial analysis through the use of this tool, and make suggestions and draw conclusions based on the results. Small and medium-sized enterprises (SMEs) rarely, if ever, analyse their financial figures. Since the financial statements of Reval Auto Esindused OÜ have never been analysed in the traditional sense and the company also does not have a financial manager, a financial analysis tool will help analyze their financial figures efficiently and aid in making the right administrative decisions.

Based on the needs of small and medium-sized enterprises, the author studied the nature of financial analyses, what kind of financial information is considered relevant and for what purposes. In addition to the above, the author of this thesis also studied the use of financial analyses by small and medium-sized enterprises in practice, and in their thesis provides an overview of both the most commonly used methods of financial analysis as well as the modelling basics necessary for developing a financial analysis tool. Based on the theory it can be concluded that financial statements and the methods of their analysis allow a company to make decisions and draw conclusions in regard to the financial matters of their business. In this case, there is a vital role on both trustworthy source data as well as what kinds of methods of analysis are used.

The value of financial analysis lies in its conclusions which in turn can be used to determine the future course of a company. There is little research on how the SMEs utilize their financial analyses, the research rather focusing on how SMEs use them for

handling investments and credit opportunities. In general terms and based on studies conducted, the author of this thesis can state that it is important for SMEs to be proficient in financial literacy so that they may be able to analyse their company's financial activities which in turn are directly linked to the future economic results of the business.

As the most common methods of financial analysis, the author described the main three – horizontal, vertical, and ratio analysis – which were used in the empirical part of this thesis focusing on the financial analysis tool to see how financial figures have changed over time. The author also compared RAE's financial figures with figures from other similar recognized businesses. In addition to the above, the author also studied financial models as effective tools for financial analysis and expanded upon the aspects that should be taken into account when including a financial model into an analysis tool. The research revealed that in order to run a company one needs to analyse and process a large amount of various financial figures. The spreadsheet program Microsoft Excel is well suited for this. MS Excel allows one to see updated results immediately after modifying some figures and to construct custom formulas.

In the empirical part of this thesis, the author describes the creation of a suitable financial analysis tool in MS Excel based on the financial figures of Reval Auto Esindused OÜ. In order to analyse documents and statistical data in the developed model, a quantitative method was used. The analysed documents consisted of RAE's annual reports and the financial ratios published by Statistics Estonia for 2010–2014. The author analysed the figures presented in RAE's annual reports during the past five years (2010–2014). In addition to the calculated tables derived from the horizontal and vertical analysis of the balance sheets and income statements, illustrations proved to provide a quicker overview of the most important figures by visually displaying all changes throughout the years. Ratio analysis enabled to provide an immediate overview based on generally accepted criteria.

Despite their wish to do so, the author was unsuccessful in including an illustrative comparison of the company's median ratios in addition to the calculated ratios of the tool and its analysis of the generally accepted criteria. It was considered senseless to

differentiate (with colours) the indicators in the tables because the figures had to be compared one by one for each year which was deemed needlessly time-consuming. Moreover, comparing several different indicators within a single table would cause difficulties in keeping track of the information. In order to solve this issue, a separate summary table was compiled, using the median ratios of other companies and the ratios of RAE during the same period of time. For a better overview of the company's position in comparison with other businesses active in the industry, colours were added by hand to differentiate between different quartiles.

After assessing the results of the financial analysis of RAE's financial figures based on its economic situation last year, this year and what is to be expected in the future, one can generally be quite satisfied with the company's results. From the ratio analysis, it can be concluded that the most problematic aspect of the company is its liquidity which mainly stems from a large stock characteristic for most retail companies. This is why the company should monitor their inventory every month and establish optimal limits for different item groups. The structure of the company's capital has changed and solvency has also improved remarkably because since 2011 the company has been earning a considerable operating profit which can be used to cover obligations. In order to determine the reason for the changes in revenue profitability, an additional analysis of the cost changes in the income statement should be carried out. Asset profitability depends on the amount of stock – an increase in stock causes a decrease in asset profitability. For better economic decisions in the future, it is important to add the financial figures of 2015 into the financial analysis tool to see whether the situation has improved or not.

From the results presented in this thesis, one can conclude that although financial analyses are carried out using data from the last three to five years, analyzing this data and compiling it into a report can be very time-consuming. Therefore, the financial analysis tool developed by the author of this thesis has significantly simplified this process by making the different indicators more easily understandable and aiding in interpreting those indicators correctly. One can be satisfied with the final results of the financial analysis tool. All major methods of financial analysis were added together to

create a single workbook file which significantly speeds up the interpretation of data. The data from the analysis is also useful in the future for preparing budgets and making the right administrative decisions.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, AUNE SEIL,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

FINANTSANALÜÜSI TÖÖVAHENDI KOOSTAMINE REVAL AUTO
ESINDUSED OÜ NÄITEL,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on MARGUS KÕOMÄGI,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, **18.05.2016**